

**OM SPRÅKBILDERNA I DET POLITISKA SPRÅKBRUKET
I HUFVUDSTADSBLADET OCH VASABLADET**

**Pro gradu-avhandling
i nordisk filologi
vid Jyväskylä universitet
Hösten 2001**

Tiina-Marja Puurula

Humanistiska fakulteten	Institutionen för nordiska språk
Författare Tiina-Marja Puurula	
Titel Om språkbilderna i det politiska språkbruket i Hufvudstadsbladet och Vasabladet	
Ämne nordisk filologi	Typ av avhandling pro gradu-avhandling
Avhandlingen färdig höstterminen 2001	Antalet sidor 89
<p>Sammandrag</p> <p>Detta föreliggande pro gradu-avhandling handlar om språkbilderna i det politiska språkbruket. Som det primära målet har jag haft att försöka visa hur färggrant det politiska språkbruket egentligen kan vara. Som andra målet har jag haft att ge exakta siffror om antalet språkbilder i det material som jag har undersökt för detta arbete. Denna pro gradu-avhandling består därför av både en kvalitativ del och en kvantitativ del. Som primära källor har jag använt Hufvudstadsbladet och Vasabladet. Dessa tidningar är de två största svenskspråkiga tidningar som utkommer i Finland. Källmaterialet består av tidningarna från tiden 1.11.1999 – 29.2.2000. Jag har systematiskt läst igenom alla artiklarna på lokal-, inrikes-, utrikes- och ekonomisidorna i alla tidningarna under den ovannämnda perioden. Jag har delat upp alla språkbilderna som jag har hittat i texterna i 17 olika kategorier.</p> <p>I detta arbete har jag tagit först upp litet teori om det politiska språkbruket och efter det har jag förklarat de 17 olika språkbildstyper som jag har hittat med hjälp av flera exempel. Jag har också försökt att ge en kort förklaring till varje språkbild som förekommer i exemplen. I slutet av arbetet har jag givit exakta procentuella siffror om antalet språkbilder i Hufvudstadsbladet och Vasabladet under den tidsperiod som jag har undersökt. Jag har också jämfört skillnaderna mellan dessa två tidningar. De största språkbildstyperna är nästan desamma i båda tidningarna under denna period. I Vasabladet finns det två språkbildstyper som inte har fått ett enda representant men i Hufvudstadsbladet har alla språkbildskategorier fått representation. Annars har jag inte hittat stora skillnader mellan dessa tidningar.</p>	
Uppslagsord Politik, språkbilder	
Bibliotek/Förvaringsplats Aallon kirjasto	
Övriga uppgifter	

INNEHÅLL

1 SYFTE, MATERIAL OCH METOD.....	1
2 OM SPRÅKBILDER.....	6
3 OM SPRÅKBILDERNA I DET POLITISKA SPRÅKBRUKET	9
4 SPRÅKBILDERNA I DET STUDERADE MATERIALET	12
4.1 Natur.....	12
4.1.1 Djur	13
4.1.2 Växter	14
4.1.3 Andra naturbetecknande språkbilder	16
4.2 Kroppsdelar	18
4.3 Yrken, titlar och andra motsvarande egenskaper	21
4.4 Färger och andra adjektiv.....	23
4.4.1 Färger.....	24
4.4.2 Andra adjektiv	26
4.5 Apparater och andra föremål.....	26
4.5.1 Fordon	27
4.5.2 Andra apparater och föremål.....	29
4.6 Verksamheter och händelser	32
4.7 Sport och spel	35
4.7.1 Sport	35
4.7.2 Spel.....	38
4.8 Mättermer	40
4.9 Egennamn	42
4.10 Lån från andra språk	44
4.10.1 Lån från engelskan.....	44
4.10.2 Lån från andra språk än engelskan	46
4.11 Nummer och ordningstal.....	48
4.12 Byggnader eller delar av byggnader	49

4.13 Egenskaper hos människor.....	51
4.14 Religion	53
4.15 Tillstånd.....	55
4.16 Sagofigurer	57
4.17 Övriga.....	59
5 KVANTITATIV ANALYS	63
5.1 November	64
5.2 December.....	67
5.3 Januari	70
5.4 Februari.....	74
5.5 Sammanlagt	77
6 SAMMANFATTNING.....	83
LITTERATUR.....	88

1 SYFTE, MATERIAL OCH METOD

Under de senaste tiderna har det funnits massor av politiska nyheter i massmedierna. Vårt eget land har varit EU:s ordförande och vi har valt för en ny president som redan har börjat sitt arbete. Det händer hela tiden någonting nytt i det politiska livet världen runt. I Ryssland och i USA har man också valt en ny president, olika slags EU -möten och den gemensamma valutan euro är på tapeten från dag till dag osv. Samma tendensen kommer att fortsätta också i framtiden. Varje dag är det flera nyhetssändningar, dokumentärfilmer och intervjuer både i TV och radio, och samma gäller tidningar.

Fast TV:n har erövrat mark i den politiska nyhetsförmedlingen under de senaste årtiondena med den amerikanska nyhetskanalen CNN som galjonsfigur, har man inte glömt bort det tryckta ordet helt och hållet. Tidningarna ger oss fortfarande information om viktiga politiska händelser, företeelser och nyheter som sker här hemma och ute i den stora världen.

I denna pro gradu-avhandling kommer jag att behandla språkbilderna i det politiska språkbruket i två finlandssvenska tidningar. Jag skrev mitt proseminariearbete om politiska språkbruket i Hufvudstadsbladet och Vasabladet och då märkte jag att politikens språk egentligen är ganska färggrant och att det finns massor av olika slags språkbilder i artiklarna. Man har inte forskat i det skriftliga politiska språkbruket särskilt mycket och dessutom har man glömt bort språkbilderna helt och hållet. Forskarna har redan länge koncentrerat sig enbart på att forska i det muntliga politiska språkbruket. Då är det ju fråga om retoriken, talarkonsten. Man har analyserat politikernas tal i riksdagen och på möten och vad de säger i intervjuer i TV och radio. Att man har inte forskat så mycket i det skriftliga politiska språkbruket fick mig att kavla upp skjortärmarna och börja

studera just denna problematik och som mitt ämne välja de färggranna språkbilderna som också får de ”tråkiga” politiska texterna att leva.

I denna pro gradu-avhandling har jag velat sammansätta två saker som har varit viktiga för mig: det svenska språket och statsvetenskapen. Som jag har redan konstaterat i inledningen, har jag tidigare gjort mitt proseminarie arbete om det politiska språkbruket. I detta pro gradu-arbete har jag i stället velat koncentrera mig helt och hållet på språkbilderna i det politiska språkbruket och som det primära målet har jag haft att försöka visa hur färggrant det politiska språkbruket egentligen kan vara, fast flera människor tänker att politik är tråkigt, att politiker talar tråkigt och för långt och använder bara fackspråket eller sådana termer som vanliga människor inte ens kan förstå. Som andra målet har jag haft att ge exakta siffror om antalet språkbilder i det material som jag har undersökt för det här arbetet. Den föreliggande pro gradu-avhandlingen består därför av både en kvalitativ del och en kvantitativ del.

Som primära källor använder jag Hufvudstadsbladet och Vasabladet på samma sätt som i mina tidigare arbeten. Dessa tidningar är de två största svenskspråkiga tidningar som utkommer i Finland i dag. Jag har valt just dessa två tidningar därför att Hufvudstadsbladet presenterar huvudstadsregionen och är den största svenskspråkiga tidningen i Finland. Vasabladet är med dels på grund av mitt eget ursprung, jag kommer nämligen från Österbotten och Vasabladet representerar det svenskspråkiga Österbotten bland tidningarna, och dels är den med på grund av att den är den näst största svenskspråkiga tidningen som utkommer i Finland.

Källmaterialet i denna pro gradu-avhandling består av tidningarna från tiden 1.11.1999 – 29.2.2000. Hufvudstadsbladet kommer ut varje dag men Vasabladet sex gånger i veckan, från tisdag till söndag. Jag har systematiskt läst igenom alla

artiklarna på lokal-, inrikes-, utrikes- och ekonomisidorna i alla tidningarna under den ovannämnda perioden. Texterna handlar om varierande ämnen som har med det politiska livet att göra.

Det finns inte undersökningar om språkbilderna i det skriftliga politiska språkbruket som jag redan tidigare har konstaterat. Därför finns det inte heller någon allmänt känt metod eller ett klassificeringssystem enligt vilka jag hade kunnat kategorisera språkbilderna, utan jag har varit tvungen att skapa ett eget system som på något sätt skiljer olika språkbildstyper från varandra. I mitt proseminariearbete hittade jag redan 12 olika språkbildstyper, men då hade jag bara ett litet källmaterial som bestod av ett antal tidningar som utkommit i november 1999. I denna pro gradu-avhandling har jag tagit med mycket mera källmaterial och antalet språkbildstyper har blivit större.

Sedan jag hade gått igenom hela källmaterialet, delade jag upp alla språkbilder som jag hittat i texterna i 17 olika kategorier. Det var ganska svårt att dra klara gränser mellan dem, men om jag hade tagit med alla möjliga skiljaktigheter hade antalet kategorier blivit för stort och arbetet skulle ha blivit nästan omöjligt att utföra. Genom flera exempel försöker jag ge en omfattande bild av hur och enligt vilka tecken eller särdrag jag har delat upp språkbilderna i de 17 klasserna. Eftersom det är helt omöjligt att kontrollera om språkbilderna i texterna är översättningar från finska eller inte, har jag tagit med alla de 107 belägg så som förekomna i artiklarna. Jag har försökt att välja nästan lika många lämpliga belägg från båda tidningarna för att beskriva de omtalade kategorierna, men det har tyvärr inte lyckats på några ställen.

I det här arbetet tar jag först upp litet teori om det politiska språkbruket, språkbilderna i allmänhet och språkbilderna i det politiska språkbruket. Jag kommer också att diskutera olika forskare och deras uppfattningar om språkbilder eller

metaforer. Efter det kommer jag att förklara de 17 olika språkbildstyper som jag har hittat med hjälp av flera exempelsatser. Med dessa exempel vill jag konkret visa hur färggrant och rikt det politiska språkbruket egentligen är. Exempelen representerar olika typer av språkbilder och visar hurdana språkbilder man använder i det skriftliga politiska språkbruket. Därför har jag tagit med drygt ett hundra belegg. Jag har också försökt att ge en kort förklaring till varje språkbild som förekommer i exemplen. Jag har alltså försökt att skriva metaforer med ”vanliga ord”. I slutet av arbetet kommer jag att ge procentuella siffror om språkbildsandelar i Hufvudstadsbladet och Vasabladet under varje av de fyra månader som jag har undersökt med diagram enligt de 17 olika språkbildstyper. Dessutom kommer jag också ge de sammanlagda procentuella andelarna om hela perioden samt skillnaderna mellan de olika kategorierna och mellan de två tidningarna.

Språkbilderna i det politiska språkbruket är alltså i huvudrollen i denna pro gradu-avhandling och därför finns det så litet teori med. I detta arbete har jag genom exempelsatserna velat förklara vad man kan hitta bakom språkbilderna och också framföra mina egna åsikter om dem och vad jag tänker att de menar med vanliga och vardagliga ord och uttryck. Men jag har inte enbart velat skriva om de språkbilder som jag har hittat i tidningarna och förklara dem utan jag har räknat också deras procentuella antal för att kunna visa hur frekventa språkbilderna är i de politiska texterna. Under den tidsperiod som jag har undersökt har det hänt många intressanta saker i politiken både här på hemmaplan och ute i världen. I tidningarna finns det mycket material som handlar om presidentvalet våren 2000, kandidaternas linjetal, valdebatter och många andra intressanta valtermer, men också material om händelserna i de andra EU-länderna, i Ryssland, i USA och runt hela världen. Politiken är på tapeten överallt och i alla områden i vårt liv och detta faktum har jag också velat betona i min pro gradu-avhandling.

I detta sammanhang vill jag också tacka Finska Kulturfonden (Mellersta Österbottens Landskapsfond, Elsa och Kusti Eskolas Fond) som har stött mig i mina studier och beviljat mig ett stipendium för att skriva denna pro gradu-avhandling.

2 OM SPRÅKBILDER

I *Norstedts Svenska ordbok* (1992, 612) förklaras ordet *metafor* på följande sätt: *uttryck som används om ngt som liknar det som uttrycket egentligen står för*. Metaforer, eller språkbilder, är alltså uttryck som inte beskriver händelserna ordagrant utan med hjälp av mera abstrakta yttranden, och då kan man försöka tolka de egentliga betydelseerna som finns ”mellan raderna”.

Redan antikens filosof Aristoteles har talat om metaforer. Han har i sitt verk *Retoriken* konstaterat att i prosatal kan talaren använda antingen ord med sina vanliga och rätta betydelser eller metaforer. Han fortsätter att alla människor använder både språkbilder och ord i sina vanliga och rätta betydelser. En riktigt skicklig talare använder fler språkbilder och slutresultatet är ändå tydligt. Aristoteles har i sina skrifter konstaterat också att metaforerna borde vara förenliga med och lämpa sig för temat. En liten jämförelse är också en metafor, enligt Aristoteles. (Knuuttila, Niiniluoto och Thesleff, 1997, 119 – 120.)

I sitt andra verk *Poesiläran* har Aristoteles analyserat metaforer på nytt. I det har han konstaterat om språkbilder att ”en metafor är ett ord som betyder någonting och att det här ordet används för att betyda en annan företeelse” (Knuuttila et al., 1997, 181). Aristoteles har ansett att det är viktigt att använda de uttryck som har blivit nämnt på sitt rätta ställ och på samma sätt sammansatta ord och främmande uttryck, men att det allra viktigaste är att kunna göra fina metaforer. Talaren kan inte lära fina metaforer från andra människor utan kunskaper att göra fina metaforer är ett bevis på en verklig begåvning. (Knuuttila et al., 1997, 184.)

Enligt Hayakawa (1974, 129) uttrycker metaforer direkta värderingar och de uppstår varje gång när man måste beskriva starka känslor. Därför är de mycket

vanliga bland annat i primitiva språk, folkspråk samt till exempel i skådespelares och politikers hetsiga fackspråk.

Hirvilahti, Kalliokoski, Nikanne och Onikki (1992, 7 – 9) konstaterar i förordet till boken ”Metafora. Ikkuna kieleen, mieleen, kulttuuriin” som de har redakterat att det finns metaforer överallt i vår kultur, mest i olika texter. Metaforerna skiljer sig från varandra och bakom denna skildringen står människans förmåga att tänka genom språkbilderna. Hayakawa tar bara upp talspråket och metaforerna i det, men andra forskare har också börjat analysera skriftspråket. Språkbilderna har kategoriserats på många olika sätt, men en enkel och gemensam linje saknas, eftersom både folkloristerna, språkforskarna och litteraturforskarna har byggt sina egna teorier utifrån olika utgångspunkter. Därför har jag också försökt att skapa ett eget system för att indela språkbilderna i det politiska språkbruket i olika typer.

Lakoff och Johnsson (1980, 3 - 6) har tillsammans sagt att största delen av människorna anser att metaforer enbart hör till dikter och till den finare retoriken, till vältaligheten. Därför tycker de att de kan klara sig bra helt utan metaforer. Men metaforer finns överallt. De två amerikanska språkforskarna har också konstaterat att metaforerna är viktiga element från denna synpunkt eftersom de representerar en väsentlig del av vårt vardagliga tänkande. Språkbilderna har en inverkan på hur ser vi världen omkring oss och hur vi uppför oss, hur vi talar om olika företeelserna och hur vi fattar beslut. Lakoff (1990, 47 – 50) anser att metaforerna inte handlar om ett enda fenomen utan om mera omfattande helheter. Med hjälp av en metafor kan man förstå en viss företeelse genom att använda en helt annan term eller ett helt annat ord i stället. Han fortsätter att språkbilderna ofta kan vara sådana uttryck som redan är allmänt kända fraser eller idiom.

Den svenske språkforskaren Peter Cassirer (1979, 84 – 86) har konstaterat att en av de mest intressanta möjligheter som språket har är ”dess förmåga att möjliggöra överförd betydelse och bildspråk”. Han anser att språket är fullt av metaforer som är mer eller mindre döda och några metaforer har blivit idiom, triviala och fasta fraser i nutidens vardagliga språkbruket. Cassirer tar också upp det faktumet att man ganska ofta använder bildspråket för att göra svåra, komplicerade och mycket abstrakta frågeställningar enklare. Han har också kommit till den slutsatsen att särskilt sportspråket innehåller rikligt med känsloladdade språkbilder och att de politiska artiklarna i tidningarna kan innehålla språkbilder från sport och till och med krigsmetaforer.

Lakoff (1987) behandlar människans kategorisering av världen. Han har konstaterat att det finns olika modeller enligt vilka en människa kan kategorisera olika fenomen i sin livsmiljö. Denna kategorisering baserar sig på människans erfarenheter och hur hon upplever världen omkring sig. Hennes fantasi har också en viktig roll i denna process. Hur mottaglig hon är för nya företeelser spelar också roll. Lakoff hävdar ytterligare att den kultur en människa lever i också har en stor betydelse och inflytning i detta sammanhang. En människa förstår symboler och jämförelser genom sina erfarenheter och genom reglerna i den kultur som är bekant för henne. Detta gäller också när det är fråga om olika slags metaforer, språkbilder. (Lakoff, 1987, 5 – 11, 157 – 184.)

Enligt Lakoff har vi människor vanan att vi mycket gärna indelar olika företeelser i olika typer, kategorier. När det är fråga om språkbilder kan denna kategorisering genomföras enkelt, dvs. enligt biologisk art, färg, känsla, form och allt vad människan har skapat. En människa kan kategorisera allt möjligt i världen. (Lakoff, 1987, 5 – 11.) I det här arbetet har jag studerat språkbilder utifrån dessa premisser och jag har också skapat mina egna kategorier, när jag har indelat språkbilderna i Hufvudstadsbladet och Vasabladet i olika typer.

3 OM SPRÅKBILDERNA I DET POLITISKA SPRÅKBRUKET

År 1973 konstaterade två svenska forskare, Anderson och Furberg (1977, 102), att man kan diskutera om det finns ett särskilt politisk språk. Fredriksson (1992, 168 - 169) anser däremot att det politiska språket ingår i den filosofiska traditionen och att det skiljer sig från det vetenskapliga språket. Han skriver att det politikens språk är mycket beroende av den människa som talar eller skriver och fortsätter att "språket är ett verktyg för handlande, även politiskt handlande".

I antikens Grekland kallade man en politiker *rhetor* som betyder *talare*. Vid den tiden var talarkonsten, retoriken, den viktigaste egenskap som en människa kunde ha. (Paastela, 1995, 194.) Niemi (1993, 22 – 23) tar upp den urgamla retorikens tredelningen enligt Aristoteles. Den första delen är den politiska retoriken, den andra är den lagliga retoriken och den tredje är det ceremoniella språkbruket. Denna indelning visar att man redan i antikens värld har respekterat dem som har varit med i politiken och har haft utmärkta kunskaper i den politiska retoriken.

Politiska och religiösa frågor har varit relaterade redan i flera hundra år. Samhällets modernisering förde med sig osäkerhet hos människor och man uttryckte denna osäkerhet och andra känslor med religiösa termer och språkbilder också i politiken. (Ihalainen 1994, 121.) Språkbilderna har alltså haft en viktig roll i det politiska språkbruket och det samhällsliga livet från medeltiden ändå till våra dagar. Niemi (1993, 12 – 13) har på samma sätt konstaterat att orden i det politiska språkbruket förändras mycket långsamt. Han gör också gällande att man använder samma politiska slogans och termer till och med i ett hundra år eller även längre. Å andra sidan uppstår hela tiden nya uttrycksbehov och färsk språkbilder skapas kontinuerligt.

Minogue (1982) har påstått att speciellt det politiska språket är fullt av metaforer dvs. språkbilder, eftersom politiska företeelser är abstrakta och ”obestämda”. Politiken är inte något konkret och den politiska verkligheten och informationen är fulla av illusioner. (Minogue 1982, 123 – 135.) Pekonen (1991, 50) anser att man med hjälp av språkbilder ger nya namn åt saker och ting och detta lyfter fram nya särdrag så att man kan benämna företeelserna och sedan diskutera dem.

I den politiska nyhetsförmedlingen använder man många språkbilder. Man kan till exempel skriva om ”Kinas Gorbatsjov”, *paraplymodellen*, *politiska bromsklossar*, *en strejkgeneral*, *USA-marionetter* och *Centerns recept* osv. utan att texten blir för komisk. Journalisterna i båda tidningarna använder gärna direkta lån. Länen från politikernas tal och intervjuer gör skriftspråket omväxlande och texten får litet extrafärg tack vare dessa personliga yttranden. När man skriver om utrikespolitik och beskriver de politiska händelserna utomlands, använder man ofta olika lokala termer och uttryck och de behöver inte nödvändigtvis översättas.

Politiska nyheter är en viktig del av nyhetsförmedlingen. Beslutsfattare från olika partier använder tidningarna för sina egna behov och vi läsare får information om riksdagens och regeringens förslag och beslut och vilka mål partierna och deras representanter arbetar för i våra dagar. Journalisterna använder vanliga och allmänt kända termer, som hör till det vardagliga språkbruket i samhället. Håkansson (1999, 17 - 23) har skrivit sin doktorsavhandling om politikens språk och valretorik och enligt honom är politikerna beroende av journalister och massmedierna. Han anser också att detta redan har fått för stor betydelse i det politiska språkbruket. Många politiker har börjat förbättra sin talfärdighet för att få sin röst hörd litet bättre i viktiga samhälleliga frågor. Jag anser att det här redan har varit mycket vanligt här i Finland i flera år och att man också kan se

dess påverkan i det politiska språkbruket i tidningarna, eftersom journalisterna gärna citerar politikernas tal i sina artiklar.

När det är fråga om politiker, publicitet och massmedierna kan man även tala om propaganda. De olika politiska partierna har sina egna partiprogram och genom tiderna har människorna talat om partipropagandan. Det betyder att statsledare, partier och partiledare har fattat beslut om linjerna i politiken och de vill få människorna att göra såsom partierna och ledarna har planerat på förhand. Landets eller partiets sak och mål i politiken är på första plats. Paastela (1995, 143 – 154) har analyserat användningen av propaganda i sin bok som handlar om lögnen i politiken. Propagandan i politiken är känd för att de motsatta parterna försöker skapa den uppfattningen att den andra parten är en fiende. Ett typiskt drag är att dehumanisera fienden, som betyder att man tar bort alla mänskliga egenskaper från motparten. Man betonar att motparten inte har samma värden som vi och våra allierade har. Adolf Hitler är kanske det mest berömda exemplet på en människa och statsledare som har använt propaganda för att nå sina mål. I dagens politik har vi också ett fint exempel på detta: Förenta Staterna planerar hämndaktioner mot Afganistan och terroristledaren Osama Bin Laden efter de tragiska terroristattakerna i New York den 11 september 2001. President George W. Bush är på tapeten nästan varje dag och samlar ihop trupperna från hela västvärlden för att de skulle föra krig mot terrorismen tillsammans med USA. De fundamentalistiska muslimerna är nu USA:s och hela världens fiende. USA:s utrikespolitik är i dag en kamp mot terroristmuslimer och från varje håll kommer ut propaganda mot Afganistan, mot Osama Bin Laden och hans anhängare. Propaganda är alltså en form av verksamhet som är en väsentlig del av det politiska livet, av det politiska språkbruket.

4 SPRÅKBILDERNA I DET STUDERADE MATERIALET

Jag har indelat alla språkbilder som jag har hittat i tidningarna Hufvudstadsbladet och Vasabladet under perioden 1.11.1999 – 29.2.2000 i 17 olika typer. Som kriterier för denna indelning har jag använt i stort principer som Lakoff (1987). Jag har utfört min kategorisering enligt ganska enkla regler. Jag har identifierat det dominerande elementet i varje språkbild och efter det har jag hänfört språkbilderna med ett gemensamt element till samma typ. Till exempel språkbilder som har haft något med sport eller spel att göra har således hamnat i klassen *Sport och spel*, medan språkbilder som handlar om mat klassificerats som *Mat-termer* osv.. I detta kapitel representerar jag alla de 17 typer som förekommer i materialet. Jag har tagit med flera exempel för att kunna visa hurdana språkbilder det finns inom de olika typerna samtidigt.

4.1 Natur

Människan har genom tiderna levt i ett nära samband med naturen. Forntidens människor har fått mat och kläder direkt från naturen och de har bott i berggrottor eller i lövsalar. Därför finns det rikligt med naturbetecknande språkbilder och detta gäller det politiska språkbruket. Människan har alltid jämfört företeelser i sitt liv med företeelserna i naturen. Naturen är ett område som är ganska bekant för nutidens människor, fast än vi idag lever i städer och landsbygden hotas bli helt obebodd i framtiden.

4.1.1 Djur

Jag har hittat tre slags naturbetecknande språkbilder. I den första typen använder man djur för att förklara något. Man har genom tiderna haft vissa associationer som har anknutits till olika djurarter och i språkbilderna använder man dessa djur för att lyfta fram egenskapen i fråga.

1. Det där är ett *lämmel*fenomen bland pressen
(HBL, 13.11.99, 7, sp 6).
2. ... uppdelning i ”*getter och får*” ... (HBL, 18.11.99, 1, sp 5).
3. ... för det kommer färre *grodor* ur hennes mun
(HBL, 5.12.99, 18, sp 7).
4. Man måste vara en *struts* som sätter huvudet i sanden för att inte se att ett gemensamt försvar kommer att utvecklas...
(VB, 21.11.99, 18, sp 5).
5. I den processen är vårt land fast som *lus* i tjära...
(VB, 15.12.99, 6, sp 6).

I de ovanstående exemplen har man använt både husdjur och litet främmande djur för att uttrycka egenskaper hos människor eller händelser. I exempel (1) använder journalisten ordet *lämmel* i samband med pressen. Vår före detta president Mauno Koivisto talade ganska ofta om lämlar när han ville referera till pressen och vad dess representanter hade gjort. Lämlar är snabba och de finns överallt och just till dessa egenskaper inom pressen vill journalisten göra en hänvisning. I exempel (2) talar man om ”*getter och får*” och genom denna språkbild vill man uttrycka tudelningen som gjorts. Det är fråga om att invånare i Finland har indelats i de rika och de fattiga och att det finns en stor klyfta mellan de här grupperna och politikerna har inte hittat någon lösning till detta problem.

När någon talar och har inte tänkt tillräckligt på vad han eller hon säger, kan man säga att det kommer *grodor* ur hans eller hennes mun (exempel (3)). Konfe-

rencieren Pauli Pirttijärvi har kommenterat valkampanjen under presidentvalet år 2000 i en intervju och han har märkt att det kommer färre grodor ur Elisabeth Rehns mun under valkampanjen än motkandidaten Riitta Uosukainens mun. Elisabeth Rehn har inte talat vad som helst, utan hon har tänkt på förhand vad hon kommer att säga och enligt Pirttijärvi saken är inte densamma med Riitta Uosukainen. Det är fråga om EU -försvaret och den militära alliansen inom EU i exempel (4) som berättar om struts som har huvudet i sanden. Finländska forskaren Alexander Stubb analyserar i den integrationsutvecklingen i EU och vill med hjälp av jämförelsen påpeka att vi måste inse att den militära unionen är ett logiskt steg på väg till en mer enhetlig gemenskap. Om vi inte vill inse att denna utveckling kommer att hända så är vi alla strutsar som har huvudet i sanden.

Exempel (5) berättar att företeelserna står fast i just det läge som det nu är, dvs. presidentkandidaten Ilkka Hakalehto tycker inte om Finlands medlemskap i den Europeiska unionen och nu när det har kommit EMU och sen efter det blir EU en militär allians, så tänker han att EU inte är samma union som tidigare och han är rädd att vi kan inte mera bestämma själva och att vi bara gör allt på det viset som ”herrarna i EU” bestämmer.

4.1.2 Växter

Den andra gruppen inom de naturbetecknande språkbilderna är växter. Växter är inte så vanliga ämnen i språkbilder som djur, men med dem kan man uttrycka till exempel skönhet när man använder olika blommor i språkbilder eller beteckna utvecklingsprocesser genom att använda olika termer som beskriver växternas växt i naturen. Rötterna och gräs är de två populäraste uttrycken bland växtmetaforer.

6. ... har slagit *rot* i de nya delstaterna (HBL, 8.11.99, 12, sp 2).
7. Det här har *gräsrotsmedierna*... (VB, 1.12.99, 15, sp 3).

I exempel (6) har man använt ordet *rot* för att beskriva händelserna i det före detta Östtyskland. På samma sätt som växterna slår rot i jorden har den ekonomiska utvecklingen spridit sig i de delstater som tidigare hörde till DDR men är nu delar av det förenade Tyskland. Ofta talar man om gräsrotsnivå och att någonting händer på gräsrotsnivån. Då menar man att det händer något på den lägsta nivån i värdekedjan, till exempel när det är fråga om statens ekonomi, är kommunerna den lägsta nivån och hela staten den högsta. Ett bra exempel på detta är exempel (7). I den är det fråga om Sydafrika och hur fattigdomen är statens största hot. Gräsrotsmedierna i de avlägsna trakterna har börjat ta fram statens ekonomiska och alla andra problem också, och politikerna har haft svårigheter att svara på mediernas påtryckning.

Men det finns också andra metaforer med växter i texterna:

8. ... ”låtit tusen *blommor blomma*”... (HBL, 18.1.00, 7, sp 1).
9. ... att samtalen ska bära *frukt*... (HBL, 5.2.00, 14, sp 8).
10. I näringslivspaketet finns ”*morotspengen*”...
(VB, 2.12.99, 5, sp 5).
11. Hon bör se *skogen* för *träden*... (VB, 9.1.00, 6, sp 1).
12. ... vad väljarna vill i *tomatriket* (VB, 17.1.00, 5, sp 7).

Liksom exempel (8) berättar, har Sfp (Svenska folkpartiet) ”låtit tusen blommor blomma” i presidentvalen under flera år, dvs de har inte haft någon egen kandidat och partimedlemmarna har haft möjlighet att välja den kandidat som de själva har trott har varit den bästa. Partiet har alltså inte stått bakom en viss kandidat utan medlemmarna har kunnat välja helt fritt den person som de kommer att rösta på. I Mellanöstern har staterna haft dåliga relationer på länge. Yasser Arafat har bett USA och Europa om hjälp. Många politiker och ministrar har besökt

området och försökt ha de grälände partierna omkring samma bord. Exempel (9) handlar just om denna situation. När man har lyckats få statscheferna att tala om problemen, så hoppas man att den här samtalen kommer att bära frukt, alltså att de olika parterna kommer att nå en fredlig lösning.

I Maxmo i Österbotten har kommunen budgeterat 100 000 mark extra till näringslivspaketet för år 2000. Exempel (10) berättar att kommunen betalar "morotspengen", ett bestämt belopp för lockpengar, till sådana företagare som etablerar nya företag i kommunen eller till sådana företag som anställer minst 5 nya arbetare. Exempel (11) handlar om presidentkandidat Tarja Halonen. Med orden "bör se skogen för träden" hänvisar hon till att man måste se helheten och inte bara de minsta detaljer. Man måste se "de stora linjerna".

I exempel (12) skriver journalisten om "tomatriket" och då syftar ordet på Närpes i Österbotten. Kommunen Närpes är mycket känd för växthus där man odlar gurkor och tomater. Därför är det lätt att förstå vad man menar med satsen "vad väljarna vill i tomatriket". Invånare i Närpes som röstade i presidentvalen år 2000 röstade på Esko Aho och inte Elisabeth Rehn. De ville alltså ha Aho som Finlands nästa president och inte den svenskspråkiga Rehn, fast de lever i det svenskspråkiga Österbotten.

4.1.3 Andra naturbetecknande språkbilder

Den tredje typen av naturbetecknande språkbilder utgörs av alla ord och uttryck som inte syftar på djur och växter, dvs. himlakroppar, topografiska yttranden, naturfenomen liksom till exempel snöfall osv. Följande exempel ger en översikt över hurdana dessa språkbilder kan vara:

13. ... ”fastän förstås ingenting är omöjligt *under solen*”
(HBL, 4.11.99, 6, sp 7).
14. Men då måste också *klimatet* vara det rätta
(HBL, 12.11.99, 6, sp 8).
15. Mörka *moln* tornade i går upp sig på den fackliga *himlen* då
metall- och byggnadsindustrin... (HBL, 8.1.00, 1, sp 3).
16. ... ”allt mellan *himmel* och *jord*”... (VB, 9.11.99, 3, sp 5).
17. Ministerkontakter med Österrike läggs på is
(VB, 5.2.00, 5, rubrik).
18. ... *medvind* i en valrörelse... (VB, 24.2.00, 7, sp 1).

Situationen i exempel (13) är den att riksdagen har fått en redogörelse om bankstödet och minister Suvi-Anne Siimes har sagt att en ny bankkris är osannolik. Hennes ord ”ingenting är omöjligt under solen” vill säga, att fast en ny bankkris är osannolik, är det inte helt omöjligt att en ny kris kan vara verklighet någon dag i framtiden. Understatssekreteraren Leif Fagernäs analyserar ekonomiska och sociala problem i norra Kaukasus och i exempel (14) använder han ordet ”klimatet” för att hänvisa till förhandlingarna om situationen i norra Kaukasus och svarar på frågan när kan till exempel EU-länder och andra utländska instanser kan börja investera sina pengar där. Han vill alltså med orden ”måste klimatet vara det rätta” påpeka att detta är möjligt först när de politiska beslutsfattarna och alla andra funktionärerna i det ekonomiska livet i norra Kaukasus är beredda på att acceptera utländska aktörer med västvalutor på sitt eget område.

I exempel (15) är det fråga om avtalsförhandlingarna mellan arbetstagarna och arbetsgivarna inom metall- och byggnadsindustrin. Dessa förhandlingar har varit problematiska. Arbetstagarparten har inte godkänt arbetsgivarnas bud och avtalsförhandlingarna fortsätter fortfarande utan lösning. Parterna med sina krav står för långt från varandra. Strejken hotar och språkbilden ”... mörka moln... på den fackliga himmeln...” betyder just det att strejken är förestående och det ser ut att en lösning inte kommer att nås inom kort. I exempel (16) berättas det om hur karlebyborna sänder hjälp till Ryssland. De har samlat ihop flera busslaster

till exempel kläder, möbler och andra föremål samt livsmedel till medborgare i Ryssland som behöver hjälp. De har m.a.o. samlat ihop ”allt mellan himmel och jord”.

När Jörg Haider med sitt Frihetsparti hade fått segret i parlamentsvalet i Österrike, blev de andra europeiska länderna oroliga om situationen i Österrike. Haider har blivit känd för rasistiska åsikter och därför ville andra länder och beslutsfattarna inte ha något att göra med en regering med nazister. Därför ville man inte ha goda relationer med Österrike och nästan alla verksamhet stoppades. Exempel (17) handlar om denna situation och genom språkbilden har journalisten beskrivit läget på det viset att relationerna mellan andra länderna och Österrike är lika kalla som is.

Primärvalen i USA är på tapeten i den artikel exempel (18) härstammar från. I den berättas att senatorm Johan McCain har tagit en överraskande och stor seger i tisdagens primärval i delstaterna Michigan och Arizona. Situationen har avgjorts till McCains fördel och motkandidaten George Bush Jr. har stora problem med sin kampanj. McCain har ”medvind i en valrörelse”, det vill säga att han har vunnit första ronden och han har fått mera stöd bakom sig efter denna viktiga seger.

4.2 Kroppsdelar

Det är vanligt att beskriva politiska händelser med språkbilder som uttrycker kroppsdelar. Fingrar, tår, öron, huvudet osv. beskriver oftast olika slags delar av enheter och skapar associationer som är lätta att komma på och förstå. Nästan varje del av människokroppen är representerad bland språkbilderna under den

tidsperiod som jag har undersökt. Inom denna typ finns det också språkbilder som använder kroppsdelar hos djuren, till exempel svans och vingar.

19. ...att han eventuellt trampar någon på *tårna* då han kritiserar andra myndigheter (HBL, 16.11.99, 7, sp 7).
20. ...att få Ryssland på *fötter* (HBL, 3.12.99, 7, sp 5).
21. ...kommer att driva Finland i *armarna* på Nato (HBL, 19.1.00, 6, sp 7).
22. ...gömma sig bakom *ryggen* på EU-kommissionen... (HBL, 6.2.00, 7, sp 5).
23. ...när Finland ömsar *skinn* (VB, 9.1.00, 1, sp 5).
24. Men denna ”*hjärnflykt*” kan inte... (VB, 19.2.00, 7, sp 5).

Polisöverdirektören Reijo Naulapää har kritiserat socialvården. Exempel (19) är från en artikel i Hufvudstadsbladet i vilken har journalisten lånat delar från Naulapääs tal. Naulapää har använt språkbilden ”trampar någon på tårna” i samband med kritiken mot socialvården. Naulapää vet att han med sin kritiska ord har tagit ställning till andra myndigheternas arbetsuppgifter och -metoder inom socialbranschen och det gillar man inte. Naulapää är medveten om det när han anger sina åsikter. I exempel (20) är det fråga om Rysslans situation på vintern 2000. Presidentkandidaten Esko Aho förstår inte dem som vill utnyttja Rysslands svaghet utan vill ge stöd till de ryska myndigheter som försöker lösa landets problematiska situation. Det är viktigt att landets ekonomi blir starkare och att den tillstånd blir bättre. Man måste ”få Ryssland på fötter” igen.

Exempel (21) handlar om EU:s gemensamma utrikes- och försvarspolitik. Presidentkandidaterna Esko Aho och Tarja Halonen anser inte att EU:s nya linjer i säkerhetspolitik ”kommer att driva Finland i armarna på Nato” och det betyder att Finland inte är tvungen att ansluta sig till försvarsalliansen Nato för att kunna fortsätta sitt medlemskap i EU. Vi kan vara med i EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska beslutsfattandet även vi är inte medlemmar i Nato.

Exempel (22) berättar om presidentsvalkampanjen under våren 2000. Medborgarna som stödde Esko Aho under presidentvalen kritiserade i en valtillställning motkandidaten Tarja Halonen. De sade att Esko Aho slår vakt för Finlands och finländares intressen och att Tarja Halonen är för EU-vänlig. De sade att de kommer att rösta på eftersom det gäller Finlands, inte EU:s president på. Enligt deras synpunkt har EU haft en för stor inverkan på Halonen och hennes åsikter, dvs. att hon ”gömmar sig bakom ryggen på EU-kommissionen”. Hon vill göra som ledarna i EU vill och vågar inte framföra avvikande åsikter.

Exempel (23) är ett direkt lån från utrikesminister Tarja Halonens kommentar som handlade om Finlands officiella uttalanden om Ryssland under vårt ordförandeskap i EU hösten 1999. Det vill säga att Finland har som ordförande i EU följt de riktlinjer i sina uttalanden som medlemmarna i EU tillsammans har bestämt och de har kanske varit lite för starka för Finland och som Ryssland grannland. Halonen sade i sin kommentar att uttalandena om Ryssland kommer att förändra ”när Finland ömsar skinn” i årsskiftet då landet lämnar sitt ordförandeskap och Portugal tar det över. Efter det är Finland igen i första hand Rysslands grannland och inte ordförande i EU, dvs. Finlands roll i relationerna med Ryssland omvandlas från ordförande i EU till en grannland på samma sätt som ormen ömsar skinn.

Under våren 2000 röstade också medborgarna i Ryssland om en ny president. Rysslands tillförordnade president Vladimir Putin var med i kampen och exempel (24) är från en artikel i Vasabladet som handlade om Putins valturnéresa till den sibiriska staden Irkutsk. På Irkutsk universitet förklarade Putin att vetenskap och utbildning är mycket viktiga inriktningar i Rysslands utveckling. Under 1990-talet flyttade många välutbildade ryssar utomlands efter bättre arbetsplatser och löner. Putin använder språkbilden ”hjärnflykt” när han beskriver denna

situation. De som hade en god utbildning (= ”hjärna”) flyttade utomlands och tog sina kunskaper och färdigheter med sig.

4.3 Yrken, titlar och andra motsvarande egenskaper

Yrken och titlar kan användas som språkbilder. Vanligtvis syftar de till vissa egenskaper hos en människa eller de har bibetydelser som orden innehåller i människornas allmänna tänkande. Men det kan också hända att ordet i sig beskriver situationen i en sats utan vissa egenskaper eller bibetydelserna såsom det är i exempel (28) i vilket journalisten har kallat Tarja Halonen för drottning, fast vårt land är inte monarki.

25. Marknadsekonomin är säkert en god *dräng*, men nu är den *husbonde* och den borde få... (HBL, 24.11.99, 6, bildtext).
26. ... vara *mannekäng* för näringslivet... (HBL, 25.1.00, 3, sp 5):
27. Likt forntidens *sjömän* som sökte... (VB, 13.11.99, 14, sp 1).
28. Här valdes Halonen till *drottning* (VB, 18.1.00, 6, rubrik).
29. Vi är en god orkester som behövde en god *kapellmästare*... (VB, 27.1.00, 7, sp 1).
30. Om Bush är en *reformator* är jag en *astronaut* ... (VB, 23.2.00, 16, sp 5).

I exempel (25) gör EU-parlamentikern och Gröna förbundets presidentkandidat Heidi Hautala en jämförelse som handlar om marknadsekonomi och dess ställning i dagens samhälle. Hon har sagt att marknadsekonomin är ”en god dräng men nu är den husbonde”. Hon vill påpeka med sina ord att man borde också tänka på annat än bara ekonomiska intressen, alltså pengar och vinster. Det är bra att ha marknadsekonomi men man borde inte låta den bestämma allt, inte låta den styra det hela ekonomiska och samhällsliga livet globalt. Därför borde

marknadsekonomin få politisk styrning på de områden där ekonomin opererar dvs. världen runt, enligt Hautala.

Exempel (26) handlar om presidentvalen och presidentkandidat Esko Aho's åsikter. Journalisten har frågat om han som president på sina utrikesresor tänker vara mannekäng för näringslivet eller kulturen och Aho har svarat att han hoppas vara bådadera. Det vill säga att Esko Aho vill vara Finlands representant både i de ekonomiska och kulturella sammanhang, han vill leda delegationerna från näringslivet och kulturlivet till utlandet och vill hjälpa dem att föra sina saker fram på utomlands med landets president som delegationens ledare och ett slags "galjonsfigur".

Exempel (27) är ett direkt lån från utrikesminister Tarja Halonens slutord på ministerkonferens i Helsingfors den 12 november 1999. Hon har jämfört Europeiska unionens medlemsländer och de nordeuropeiska partnerländerna med "fortidens sjömän" som navigerade efter polstjärnan när de sökte trygghet. Halonen har konstaterat att alla parter som var med i denna konferens har visat hur goda idéer blir konkret verklighet, dvs. man har hittat sådana lösningar till de gemensamma problemen som tillfredsställer de olika parterna. De europeiska ledarna har hittat trygghet genom att börja ett nytt slags samarbete och det kommer att bära långt in i nästa årtusende.

Exempel (28) handlar om presidentvalet i Finland. Första ronden är förbi och det står två kandidater kvar: Esko Aho och Tarja Halonen. Rubriken i Vasabladet efter första ronden berättar hur människorna har röstat i stadsdelen Korsnäståget i Vasa. Tarja Halonen har fått 55,7 procent av rösterna. Här är hon vinnare, en etta, "hon valdes till drottning". Enligt människorna som bor i Korsnäståget kommer Tarja Halonen att bli Finlands nästa president. Vi kommer att få en kvinnlig president, "en drottning", säger de.

Under presidentvalen sökte vår före detta president Martti Ahtisaari nya uppgifter och East-West-institutet behövde en ny ledare. Exempel (29) handlar om denna situation. Institutets direktör och grundare John Mronz har sagt att ”vi är en god orkester som behövde en god kapellmästare” när han motiverade Ahtisaaris val till vice ordförande vid institutets styrelse. De har haft en god organisation med de behövde också en god ledare för att få alla verksamheter till full gång.

Valkampen i USA är på gång i exempel (30) Det republikanska partiets huvudkandidater George W. Bush och John McCain har börjat svartmåla varandra och kampen har blivit allt bitare. McCain tycker inte om att Bush har ganska framgångsrikt tagit över hans valslogan om att stå för reform och därför säger han att ”om Bush är en reformator är jag en astronaut”. Det är alltså omöjligt för McCain att se Bush som reformator och han jämför sig själv med en astronaut. Ett yrke som astronaut är nästan omöjligt att nå utan en speciell utbildning och McCain vill framhäva den här obefintliga möjligheten med sin jämförelse.

4.4 Färger och andra adjektiv

Färger och andra adjektiv bildar tillsammans den fjärde typen av språkbilderna i de texter som jag har läst igenom. Adjektiv kan i allmänhet framhäva egenskaper på varierande sätt och därför finns det också gott om språkbilder i de politiska texterna som baserar sig på ett adjektiv.

4.4.1 Färger

När det är fråga om adjektiven har speciellt färgerna en stor betydelse för språkbilderna. De inhemska händelserna kan till exempel beskrivas med vår flaggas färger och dessa färger kan också motsvara det nationalistiska tänkandet. Adjektivuttrycket *det röda ljuset* har fått särskilt många olika betydelser beroende på situationen då det har använts. Med den röda färgen i allmänhet kan man hänvisa till socialdemokraterna på samma sätt som man gör med den blåa färgen när det är fråga om samlingspartisterna. Färgerna väcker ganska ofta starka associationer hos människor. Följande exempelsatser berättar mera om det:

31. Men världen är inte så *svart* och *vit* (HBL, 5.11.99, 13, sp 6).
32. Har det *blåvita* kapitalet en framtid (HBL, 24.11.99, 11, sp 1)?
33. ... att ha befunnit sig i *gråzonen* mellan öst och väst...
(HBL, 15.1.00, 11, sp 3).
34. *Grönt* ljus för flyttning... (VB, 1.12.99, 4, sp 7).
35. Muurimäki har röstat *rött*... (VB, 18.1.00, 6, sp 1).

I exempel (31) är det fråga om lantbruket och EU-stödet i Finland. När man läser igenom artikeln förstår man att det finns både goda sidor och dåliga sidor i allt. Jordbrukare Ann-Mari Petas har sagt att lantbruket betyder allt för hennes familj, det är också familjens framtid. Om lantbruket får inte stöd, så måste man lägga ner verksamheten och jordbrukare behöver stöd så att verksamheten lönar sig också här i Finland. Världen är alltså inte "så svart och vit". Några saker står bara där mittemellan.

Bergsrådet Casimir Ehrnrooth har analyserat det inhemska ägandets framtid i sitt föredrag inför Paasikivisamfundet i november 1999. Exempel (32) är från en artikel i Hufvudstadsbladet som handlar om Ehrnrooths föredrag. Språkbilden "det blåvita kapitalet" hänvisar till färgerna i Finlands flagga: blå och vit. I det här sammanhanget är Finlands mark förstås det blåvita kapitalet, som Ehrnrooth

har talat om. Han har tagit de finländska symbolfärgerna till ett nytt bruk i Finlands ekonomiska liv.

Efter dopingskandalen på VM i Lahtis på våren 2001 har skidlöparen Mika Myllylä lanserat en ny sportterm "gråzonen". Men denna term har existerat redan tidigare i politiken liksom exempel (33) bevisar. Artikeln i vilken exempel-sats står handlar om företagsledare och deras ställning till Finlands presidentval. Presidenten spelar ju en viktig roll för näringslivet, men företagsledarna har inte tagit ställning för någon enskild kandidat. Före detta president Martti Ahtisaari har placerat Finland på världskartan på ett utmärkt sätt, har Metrachefen Georg Ehmrooth sagt. Tidigare har Finland "befunnit sig i gråzonen mellan öst och väst. Det vill säga att vårt land inte har varit ett land i öst men inte ett land i väst heller utan något mittemellan. Vi har stått på "gråzonen" mellan dessa två områden, men nu är Finland klart en del av EU. Nu befinner vi oss i väst. Näringslivet hoppas att vår ny president kommer att fortsätta på Ahtisaaris linjer i det goda samarbetet ute på världen också.

Kommunstyrelsen i Malax i Österbotten har vid detaljbehandlingen av budgetförslaget förordat att Svarvar lågstadieskola kan flytta till Kolnebacken. I exempel (34) skriver journalisten om detta med orden "Grönt ljus för flyttning av Svarvar skola". Den gröna färgen symboliserar ordet "ja". Till exempel i trafiken berättar den gröna ljuset att nu får man gå eller åka och på samma sätt betyder det nu att skolan får flytta till nya lokaler. I Vasabladet står det ett par dagar efter presidentvalen den 16. januari att Heikki Muurimäki från Vasa har röstat rött. Detta är exempel (35). Att han har röstat rött menar att Muurimäki har röstat med socialdemokraterna i de senaste presidentvalen: Mauno Koivisto, Martti Ahtisaari och nu Tarja Halonen. Den röda färgen har alltid symboliserat det socialdemokratiska partiet och dess medlemmar.

4.4.2 Andra adjektiv

Bland de adjektivuttryck som jag har hittat i artiklarna i Hufvudstadsbladet och Vasabladet finns det också andra adjektivuttryck än bara färger men ett faktum är att det finns märkvärdigt mera färguttryck bland språkbilderna i de politiska texterna än andra adjektivuttryck. Därför har jag också tagit med mindre antalet exempel på dessa andra adjektiv.

36. ... hållit ihop i *vått* och *torrt* (HBL, 18.11.99, 7, sp 3).

37. ... de röster som är *hemlösa*... (HBL, 27.1.00, 6, sp 5).

Under presidentvalet 2000 har Sfp:s presidentkandidat Elisabeth Rehn svarat på frågorna i Hufvudstadsbladet och exempel (36) är från dessa frågor och hennes svar på dem. Tidningen har frågat henne om det finns något som hon ogärna skulle vilja avstå från som president. Hon har på sin svar berättat om sina vänner som är nånting av det viktigaste i livet. De har varit vänner sedan ungdomen och de har hållit ihop i alla möjliga förhållanden, både de goda och de onda. De har ”hållit ihop i vått och torrt”. Centerns presidentkandidat Esko Aho är på tapeten i exempel (37). Han har varit på valturné i de västnyländska svenskbygderna. Han har försökt att fånga upp nya röster från sådana människor som inte ännu har valt en kandidat som de tänker rösta om Finlands nästa president. Aho har alltså försökt att fånga upp ”de röster som är hemlösa”.

4.5 Apparater och andra föremål

Under årens lopp har människorna blivit van vid olika slags apparater. Varje dag använder vi varierande antal maskiner som hjälper vårt liv. Därför är också språkbilderna som hör till denna typ ganska vanliga. Man refererar nästan hur-

dana föremål som helst i språkbilderna. Till denna grupp har jag hänfört fordon samt alla tänkbara apparater och föremål oberoende av storlek. Det rör sig om konkreta medel som används för att väcka olika associationerna hos människorna.

4.5.1 Fordon

Först är det fråga om olika slags fordon. De formar den största gruppen inom denna typ av språkbilder. Kanske det vanligaste fordon som vi har, dvs. bilen, är inte det enda fordon som har kommit fram i de politiska texterna, utan det finns också gott om andra och mycket större kommunikationsmedel med i språkbilderna, liksom exempel här nedanför berättar:

38. Eftersom Tarmo inte försvann i *herrehissen* (HBL, 17.11.99, 6, sp 1).
39. Vi sitter i samma *båt* som Nykarleby stad (VB, 5.11.99, 5, sp 4).
40. Korsholm har länge ansetts vara Svenskfinlands *flaggskepp* (VB, 20.11.99, 6, sp 5).
41. ... Karleby för regionens *lokomotiv*, *snarare dynamo* (VB, 14.12.99, 13, sp 4).

De traditionella rollmodellerna för män och kvinnor har varit på tapeten under presidentvalet 2000 i Finland. Vi hade fyra kvinnliga kandidater mot tre manliga kandidater. I exempel (38) har riksdagsledamoten Tuula Haatainen (Sdp) tagit fram att om socialdemokraternas presidentkandidat Tarja Halonen hade varit ”en Tarmo”, alltså en manlig kandidat, hade männen i sitt parti givit sina röster mycket gärna åt honom. En kvinnlig kandidat har många gränser i dagens manliga politiska livet. Hon får inte höga positioner i politiken och i det ekonomiska livet lätt. Det är också ganska svårt för en kvinna att nå uppskattning i politiken. Den är fortfarande männens värld. Tarmo har inte försvunnit i herrehissen men

”en Tarja” har mera problem med det. Men nu har vi en kvinnlig president för första gång och Tarja Halonen har visat att hon har nått mycket uppskattning i politiken och är vår nya president. Hon har inte försvunnit i ”herrehissen”, fast Tuula Haatainen var rädd för det. Numera är det inte så att bara männen får ta hissen till högre våningar, dvs. de högre positionerna i politiken och det ekonomiska livet.

I exempel (39) är det fråga om skattehöjningar i Nykarleby på våren 2000. Stadsfullmäktige har beslutat att höja inkomstskatteprocenten från 17 till 17,5. Efter det har också kyrkorådet diskuterat om kyrkoskatteprocenten och rådet vill höja den. Församlingens ekonomichef har sagt att ”vi sitter i samma båt som Nykarleby stad”. Det vill säga att församlingen behöver också mera skatteinkomster på samma sätt som Nykarleby stad.

Samlingspartiet i Korsholm har firat sitt 20-års jubileum i november 1999. Paula Harju är partiets ordförande och hon har talat om Korsholm och dess framtid. Exempel (40) är lån från hennes tal. Hon har sagt, att Korsholm är ”Svenskfinlands flaggskepp”. Enligt henne är Korsholm en slags galjonsfigur för andra kommuner i Svenskfinland, de andra kan ta exempel på Korsholm och hur man gör sakerna där. Korsholm är ett föredöme för de andra. Kommunen representerar det bästa som Svenskfinland har att erbjuda. Regionbarometer har visat ljusare tider för Vasa och Karleby men sämre sysselsättningsutveckling för övriga delar av Österbotten.

I exempel (41) berättar finansdirektör Juhani Nissi från Karleby stad att han ”vill inte kalla Karleby för regionens lokomotiv, snarare dynamo”. Han anser att det är viktigt att man har hittat samarbete mellan kommunerna kring Karleby. Det hjälper sysselsättningsutvecklingen runt hela området. Karleby är en stor motor i den här utvecklingen, men inte en stor maskin liksom en lokomotiv, utan en

mindre kraftkälla liksom en dynamo. I Karleby har man satsat på Centralsjukhuset, kemiindustrin och högskoleutbildningen i Chydeniusinstitutet. Nissi hoppas att samarbetet kommer att fortsätta också i framtiden. I Karleby har utvecklingen gått snabbt och nu hoppas man att det expanderar till de andra kommunerna i Karlebyregionen. Karleby fungerar som kraftkälla (dynamo) i denna utveckling och att de andra kommunerna följer med.

4.5.2 Andra apparater och föremål

Det finns också andra apparater än bara fordon i språkbilderna. Vi kan inte glömma bort de mindre föremål heller. De journalister som skriver politiska texter i tidningarna använder gärna varierande apparater och föremål för att förklara olika företeelser och händelser i politiken. Dessutom citerar de ganska ofta politikernas tal i sina artiklar och politikerna använder nästan vilka föremål som helst i sina tal i riksdagen och i massmedierna också för att föra fram sina tankar och mål i politiken och för att skilja sig i mängden med sina personliga tal. Denna företeelse visar hur mångfaldigt det politiska språkbruket kan vara. Följande exempel ger en fin framställning hurdana apparater och föremål mellan himmel och jord har politikerna och journalisterna använt på sistone:

42. Då var det Moskva som riktade *pekpinningar*...
(HBL, 8.2.00, 7, sp 2).
43. Nu plockar vi *knappnålar* (VB, 5.11.99, 1, sp 5).
44. Men det var en vändpunkt under *galgen*...
(VB, 9.11.99, 16, sp 3).
45. Fullmäktige är alltså ingen *gummistämpel* den här gången...
(VB, 11.11.99, 5, sp 2).
46. Det verkar som om Sfp lagt *munkavle* på det sina
(VB, 12.11.99, 4, sp 1).
47. Aho flög som en *skottspole* (VB, 16.1.00, 5, rubrik).

Sveriges före detta statsminister Carl Bildt har tagit ställning till presidentvalet i Finland i sitt elektroniska veckobrev i februari 2000. Han tror att Tarja Halonen har en fin möjlighet att bli en modern president och att under hennes ledning kan Finland utveckla till ett modernt land. Esko Aho har kritiserat Bildt och hans veckobrev. Exempel (42) handlar om det. Aho har pekat på att vi finländare har haft mycket erfarenhet av hur utländska makter har lagt sig i Finlands regeringsbildningen, när sovjetledare i Moskva sade sina villkor och försökte ge sådana direkttioner till Finlands politik som de skulle vara nöjda med. Aho har sagt att ”då var det Moskva som riktade pekpinna” och med det menar han just denna situation, då ledarna i Kreml sade vad de ville och nu försöker Carl Bildt påverka Finlands framtid nästan på samma sätt med sina kommentarer om Tarja Halonen och hennes kunskaper i politiken. I skolan visar man direkttioner och olika ställen på kartan med en pekpinne. Tidigare var det Moskva som riktade en pekpinne i Finlands politik och nu försöker den svenske Carl Bildt rikta en pekpinne och visa vad vi finländare borde göra i presidentvalet.

Det har byggts en ny ishall till Vasanejden, men ishallssamarbete har visat sig vara mycket svårt. Exempel (43) berättar om detta problematiska samarbete. Hallen ligger i Korsholm och hallstyrelsen trodde att Vasa stad kommer att låna pengar för att man kan köpa stolarna till hallen. Vasa lånar inte pengarna och Korsholm betalar inte och det är något som alla kan inte förstå. Om man nu har byggt en stor ishall, så är stolarna till hallen en små summa i kassan. ”Nu plockar vi knappnålar”, har någon sagt. Det är inte så stor investering och hallen måste ha stolar för publiken i alla fall.

Den 9 november 1989 var en viktig dag i världens historia: Muren i Berlin revs ner. Exempel (44) är från en artikel som berättar om det exakt tio år senare den 9 november 1999. Denna murrivning ändrade mycket i Östtyskland. Människorna kunde resa till väst fritt. Tidigare var det svårt att resa utomlands och sådana

människor försökte klättra över muren blev skjuten och ofta de dog innan de hann till den västtyska sidan av muren. När stats- och partichef Egon Krenz bröt hålet i muren ändrade allt i Östtyskland. Gränssoldater med maskinpistolerna fick förbud att skjuta dem som försökte klättra över muren och efter en stund av kaos, var det klart. Östtyskarna var fria att resa till väst om de ville. ”Det var en vändpunkt under galgen”, dvs. att man behövde inte mera vara rädd för polisen, gränssoldater och döden, inte kommunistpartiets centralkommitté heller. Den vardagliga dödshoten försvann. Livet blev mycket friare och mera liknande med människorna som levde i västländerna.

Exempel (45) handlar om skattehöjningar och årsbidraget i Oravais på hösten 1999. Fullmäktige har inte denna gång accepterat alla förslag utan de har krävt ändringar till kommunens budget. Den har inte varit en ”gummistämpel” som bara sitter och underskriver allt så som det som kommer framför sig. Lärarpermitteringarna i Korsholm är på tapeten i exempel (46). Sfp-gruppen vill inte mera kommentera fullmäktiges beslut. De har sagt allt och beslutet har fattats. Föräldrarna är inte nöjda och de förstår inte varför fullmäktigemedlemmarna i Sfp-gruppen vill inte ta upp problemen på nytt. De tänker att ”Sfp har lagt mun-kavle på det sina”, dvs. partiledningen har bestått att beslutet om permitteringarna har redan gjorts och fullmäktigemedlemmarna behöver inte motivera sina åsikter efteråt.

Under den sista dagen före presidentvalet den 16 januari 2000 hade Centerns presidentkandidat Esko Aho mycket bråttom. Exempel (47) berättar om det. Aho flög med en jetplan från Helsingfors till Åbo, sen till Tammerfors, Jyväskylä, Kuopio, Uleåborg och sist till Karleby för att åka hem till Kannus. Han ville stöda kampanjen till den sista minuten. Språkbilden jämför honom med en skottspole som används när man vävar med en vävstol. Skottspole flyger mellan

varpgarn från en sida till en annan och nu har Esko Aho varit liksom en skottspole när han flög mellan städerna.

4.6 Verksamheter och händelser

Olika slags verksamheter och händelser spelar en viktig roll bland språkbilderna i det politiska språkbruket. Det händer hela tiden någonting i det politiska livet och man försöker hitta nya yttranden att beskriva dessa händelser. Med i politiken är det oftast fråga om något slags verksamhet, och journalister och politiker försöker beskriva dessa situationer på olika sätt. Med språkbilderna får dessa vanliga och inte så märkvärdiga händelser och verksamheter en helt ny känsloladdning. Genom sådana uttryck försöker man väcka läsarens uppmärksamhet och rikta den på de nyaste och mest intressanta nyheterna men också till de mest vardagliga händelserna inom politiken. Dessa språkbilder kan uttrycka alla möjliga händelser och verksamheter t. ex. från ett bröllop till vad som har hänt under presidentsvalkampanjen.

48. ”OSSE föredrar att festa i stället för att agera”...
(HBL, 16.11.99, 10, sp 8).
49. En allians är en förlovning och en förlovning brukar ju följas av ett bröllop (HBL, 16.11.99, 13, sp 2).
50. Kommunstyrelsen har inte lagt två strån i kors för markägarna (VB, 16.11.99, 3, sp 1).
51. Peffan ville inte banta när fakulteterna senast tvingades klä sig i mindre kostymer (VB, 26.11.99, 3, sp 8).
52. Kammade också Sfp:s kandidat hem en hel del röster i samma valförbund (VB, 28.11.99, 4, sp 6).
53. Den dörr till Nato som nu är stängd får inte låsas (VB, 5.12.99, 7, sp 1).
54. Esko Aho fiskar röster på Åland (VB, 20.1.00, 7, rubrik).

Estlands president Lennart Meri har skickat ett protestbrev till OSSE:s medlemsländer. Exempel (48) berättar om det. President Meri är inte nöjd med situationen i Kaukasien och hur OSSE-länderna har reagerat till det. Han tycker att det inte har gjorts tillräckligt för att avsluta de tragiska händelserna där och att OSSE-medlemmar vill bara ha fina möten och festligheter istället. Meri har skrivit att OSSE-medlemmarna vill bara festa och inte agera när det är fråga om de mänskliga rättigheterna. En gemensam nordisk börs är på tapeten i exempel (49). Börserna i Köpenhamn, Oslo och Stockholm har planerat att förena krafterna. Dessa börser har redan länge haft mycket samarbete och nu har det kommit en bra tid att bilda en ny och stor nordisk allians till börsvärlden. Först har man haft samarbete mellan dessa tre börser, "en förlovning", och nu vill man ändra samarbetsrelationerna till en allians och det kan kallas till "ett bröllop".

I exempel (50) är vi i Österbotten, i Oravais kommun. Markägarna och kommunstyrelsen är oeniga om fredningen av Ånäs stenbro och grälet har fortsatt över sex år. Markägarna säger att kommunstyrelsen är jordbrukarefientlig, eftersom de inte har gjort någonting. "Kommunstyrelsen har inte lagt två strån i kors", har markägarna sagt, men nu behandlas saken i miljöministeriet. I exempel (51) är det igen fråga om budgeteringsproblem. Åbo Akademi har den pedagogiska fakulteten "Peffan" vid Österbottens högskola i Vasa och på hösten 1999 hade fakulteten ett minus på kassan på en miljon mark. Peffan hade inte skärt ner kostnaderna liksom alla andra fakulteten har gjort tidigare, när man kalkylerade budgeterna förra gång. Peffan ville inte följa de andra fakulteterna och hålla många tjänster obesatta och ha minde andel lektionerna under terminerna. Läget var det att "Peffan ville inte banta när fakulteterna senast tvingades klä sig i mindre kostymer".

Exempel (52) är från en artikel som berättar om de kristligas partikongress i november 1999. Kristliga förbundet hade inte en egen kandidat i presidentvalet

2000 och partiet ville inte heller ställa sig bakom ett annat partis kandidat, fast några partimedlemmarna hade ett förslag att de kristliga borde stöda Centerns kandidat Esko Aho. De kristliga som ville stöda Aho för president motiverade saken på grund av tacksamhetsskuld och ömsesidighet eftersom de kristliga och också Sfp fick i EU-valet en EU-parlamentiker genom sina valförbund med Centern. Kristliga förbund och också Sfp hade alltså kammat hem en stor del röster i samma valförbund.

Modersmåslärare och nuvarande riksdagens talman Riitta Uosukainen är känd för att hon använder gott om språkbilder i sina tal. I exempel (53) kommenterar hon som presidentkandidat Finlands ställning i EU och på samma gång berättar hon sin åsikt om ett Natomedlemskap. Hon har använt en egen språkbild och hon har också kommenterat sina ord på följande sätt: ”Den dörr till Nato som nu är stängd får inte låsas, det tycker jag är en oerhört bra språklig bild fastän den är min egen.” Uosukainen tycker att säkerhetspolitiskt är Finlands och EU:s framtid hel öppen. Hon vill inte ta ställning till Natomedlemskapet och när det kommer att bli verklighet. Hon vill inte framhäva exakta planer eller tidtabeller. Det händer om situationen så kräver, världen ändrar hela tiden och vid olika tillfällen fattas olika beslut. Nu är vi inte medlemmar i Nato ”dörren till Nato är stängd nu”, men ett Natomedlemskap är en möjlighet i framtiden och därför kan vi inte utesluta det helt och hållet, alltså ”dörren får inte låsas”. Esko Aho har rest till Åland före presidentvalets andra omgång på våren 2000. Exempel (54) berättar om det. Under resan mötte Aho den åländska allmänheten och förstas medlemmar på det åländska broderpartiet som hade beslutat stöda Aho i presidentvalet. Aho försökte få ålänningarna att rösta honom på den andra rondan i presidentvalet. Han hade ”fiskat röster” under sin turné på Åland.

4.7 Sport och spel

Olika termer från sport och spel är rikligt presenterade bland språkbilderna. Finländarna har alltid varit mycket intresserade av sport och spel och just därför kan man förstå varför vi har gott om språkbilder som handlar om sport och spel också i det politiska språkbruket. Det ämne som är viktigt för en hel vanlig finländare är också viktigt för en finländsk politiker. Politikerna vill att människorna lyssnar deras åsikter och det är lätt att få publikens uppmärksamhet genom att använda kända sporttermer i sina tal.

4.7.1 Sport

Uttryck som har blivit kända från sportnyheterna har blivit en ganska naturlig och väsentlig del av det politiska språkbruket. De idrottsgrenar som är viktiga för oss finländare är också de populäraste bland språkbilderna. Bland annat ishockey, skidåkning och friidrott är väl representerade i detta fall. Det är lätt att jämföra olika händelser i politiken med sporten, eftersom största delen av människorna förstår sporttermer och på det viset dessa sportspråksbilder i det politiska språkbruket gör att politiken kommer litet närmare de vanliga människor och deras sätt att tänka om olika saker. Det betyder att bl.a. friidrottstermerna från *slutrakan* och *slutspurten* till *stegmärken* och *klara ribban* osv. är mycket populära uttryck i de politiska artiklarna. Tidningarna främjar sporttermer i den politiska nyhetsförmedlingen allt mera och ett fint exempel på detta är att under presidentvalkampanjen vid årsskiftet 1999 – 2000 har journalister använt flera idrottstermer för att beskriva gallupresultater och situationen mellan kandidaterna under kampanjen.

55. Det är som en boxningsmatch utan ringdomare... (HBL, 14.1.00, 7, sp 4).
56. Nu är den klassiska delen slutförd och tävlingen med fri stil åter står (HBL, 19.1.00, 6, sp 6).
57. Detta är ett maraton... (HBL, 24.2.00, 14, sp 5).
58. ... det som gäller är att finnas med på slutrakan då kunna ligga in slutspurten... (VB, 9.11.99, 6, sp 1).
59. ... det blev ett sprinterlopp över ärendena... (VB, 2.2.00, 7, sp 1).
60. ... hamnat i brottningsmatch med sig själv... (VB, 6.2.00, 6, sp 1).

Presidentkandidat för sannfinländarna Ilkka Hakalehto har jämfört Finlands ställning i EU med en boxningsmatch utan ringdomare i exempel (55). Han har sagt att EU är för stor motståndare till vårt litet land och att EU bestämmer allt nuförtiden när vi är dess medlemmar. Vi har förlorat den ojämna kampen. Hakalehto vill återställa den självständighet som Finland har förlorat genom EU-medlemskapet och hans kampanj baserar sig på kampen mot den stora europeiska unionen som har tagit bort vår självständighet.

Esko Aho var Skidförbundets ordförande ännu under presidentval 2000 och han använde gärna liknelser från skidsporten i sina tal och exempel (56) är en av dem. Efter valets första omgång har Aho jämfört valkampanjen med jaktstarten. Han har tillsammans med den socialdemokratiska kandidaten Tarja Halonen blivit vald till den andra omgången i valet. I skidtermerna det vill säga att "nu är den klassiska delen slutförd och tävlingen med fri stil återstår" och just det här viset har Aho kommenterat situationen efter den första valomgången. Jaktstarten i skidåkning består av två olika delar på samma sätt som presidentval om en av kandidaterna får inte över 50 % av rösterna redan på första omgången.

I exempel (57) är det fråga om primärvalet i USA på våren 2000. Senator John McCain har jämfört primärvalet till maratonlöpning, eftersom det tar så lång tid innan det republikanska partiet har valt sin egentliga kandidat för USA:s nästa

president. McCain har besegrad sin motkandidat George W. Bush i primärvalet i två delstaterna och kampen fortsätter i de andra delstaterna så att alla 50 delstater i USA har givit sina röster. Presidentvalet i Finland är igen på tapeten i exempel (58). Sfp:s kandidat Elisabeth Rehn ville inte kommentera gallupsiffror i början av november 1999 som hade visat att hon kommer inte att bli Finlands första kvinnliga president. Samlingspartiets presidentkandidat Riitta Uosukainen var i ledningen vid den tiden. Rehn har konstaterat att det är mycket viktigare att vara med på den andra omgången i valet än att räkna gallupsiffror nu över två månader före valets första omgång. Man måste vara färdig att kämpa hård just före valdagen och då mäter man kandidaternas popularitet sist och slutligen. Hon har jämfört läget i presidentvalet med en idrottstävling på följande sätt: ”det som gäller är att vara med på slutrakan och då kunna lägga in slutspurten”.

Friidrotten är också med i presidentvalet i exempel (59). Nu är det fråga om den andra omgången, då Tarja Halonen och Esko Aho står kvar. Journalisten har skrivit om en valdebatt på tv och han kritiserar att debattledarna har tagit med flera olika teman och det är för mycket för en TV-sändning. Det menar att kandidaterna var tvugna att kommentera sakerna och framföra sina åsikter för snabbt och när det började bli en god debatt var det ofta dags att gå vidare. Det blev alltså en 100 meters spurt i varje tema, för mycket att kommentera i en liten tid. ”Det blev ett sprinterlopp över ärendena”, liksom journalisten har kommenterat debatten i Vasabladet den 2 februari.

I Munsala i Österbotten har många invånare haft stora problem när de har försökt bestämma vilken av de två presidentkandidater som står kvar de kommer att rösta på den andra valomgången. Exempel (60) berättar om det svåra valet. Munsalabor har traditionellt röstat vänster i valen men i presidentvalet 2000 ville en del invånare rösta Centerns Esko Aho som president. De är för Aho eftersom han är en karl, österbottning och som Centerns kandidat är han också ut-

gången från bondesamhället och jordbruket är en viktig näring just i Munsalaregionen. Men socialdemokratiska rötter sitter fast och valet mellan de två kandidater blev svårt. Många Munsalabor har därför ”hamnat i brottningsmatch med sig själv”, när de har försökt bestämma vem är den som de egentligen kommer att rösta den 6 februari 2000.

4.7.2 Spel

Sporten är viktigt för finländare men det är också olika spelen. Därför finns det också gott om speluttryck med i språkbilderna. Det populäraste av alla spel är kortspel och alla möjliga uttryck som anknyter sig till spelkort. Det finns också några andra spel med i de politiska språkbilderna, men sådana här språkbilder är inte så vanliga i det politiska språkbruket.

61. Ju fler kort det ligger på bordet desto lättare det är att göra ett paket (HBL, 29.11.99, 5, sp 3).
62. ...”sviten i färg” i den utrikespolitiska ledningen (HBL, 15.2.00, 6, sp 2).
63. Om till exempel fyra av nio väljer att sälja ut kan hela korthuset rasa (VB, 26.11.99, 8, sp 5 - 6).
64. Det är ett komplicerat pussel (VB, 6.1.00, 6, sp 2).

EU:s jordbrukskommissionär Franz Fischler har kommenterat EU:s lantbrukspolitik under frihandelsmöte i Seattle i november 1999. Exempel (61) är från hans kommentar. Han använder en jämförelse till ett kortspel, ”ju fler kort det ligger på bordet”, när han pratar om olika alternativ inom jordbruket. Fischler anser att ju mera alternativ man har desto bättre möjligheter jordbrukare har att arbeta och få sin utkomst. När socialdemokraterna fick alla viktiga tjänster i utrikespolitiken i Finland, började massmedierna använda termen ”sviten i färg” när de berättade om denna situation. Exempel (62) är en fin exempel på detta.

Den röda färgen har genom tiderna varit en av socialdemokraternas symboler. Termen ”sviten i färg” hänvisar till ett viss kortspel, poker. Om spelaren har till exempel fem hjärter (fem röda spelkort) på handen och numren på spelkorten är i rad, låt oss säga från 9 till 13, då är det fråga om ”sviten i färg”. I dag har socialdemokraterna Tarja Halonen som president, Paavo Lipponen som statsminister, Erkki Tuomioja som utrikesminister osv. och det vill säga att Finland har ”sviten i färg” (de röda socialdemokraterna) i Finlands utrikespolitiska ledning.

I exempel (63) är det igen fråga om spelkort. Elbranschen i Finland består av många små delar, den är alltså mycket splittrade. Det har skapats olika grupperingar säger placeringschef Jerker Hedman vid Aktia. Han anser att om någon bryter sig ur från en av dessa grupperingar kan hela systemet rasa. Hedman använder en språkbild med ett korthus när han analyserar den sårbara situationen. Om man bygger ett hus med spelkort kan det rasa ganska lätt om någonting oväntat händer i de nedre nivåerna av ”korthusbyggnaden” och just nu är läget detsamma på elbranschen.

Det finns också andra spel än bara kortspel i språkbilderna. Exempel (64) hänvisar det. Nu är det nämligen fråga om pussel, ett spel där man försöker få flera bitar att passa ihop för att bilda en stor helhet. Lasse Lindqvist, professor i marknadsföring vid Svenska handelshögskolan i Vasa, har analyserat presidentvalkampanjen på våren 2000 och han säger att slumpen kommer att spela en viktig och även avgörande roll i presidentvalet. Han har analyserat olika komponenterna i en valkampanj och listar de komponenter som borde finnas där och han jämför detta arbete med en pussel. Både valkampanj och pussel består av olika små delar eller bitar som tillsammans bygger en stor helhet.

4.8 Matteredmer

Matuttryck är också en av de 17 kategorierna. Mat som ju hör till det dagliga livet är ett centralt begrepp i människornas liv och därför är det ingen överraskning att det finns gott om språkbilder i det politiska språkbruket som handlar om mat, dvs. olika rätter och även ”små delar” liksom smulor samt andra begrepp som beskriver mat eller matvanor. Om något är viktigt i det vanliga vardagliga livet, så kommer det säkert fram också i språkbilderna och just mat och maträtter är ett bra exempel på detta.

65. Har statsjärnvägarnas gamla godsmakasin en chans att kvalificera sig som het *valpotatis* (HBL, 20.1.00, 7, sp 1)?
66. ...skulle få nöja sig med ”de *smulor*” som faller från de storas bord (VB, 14.11.99, 9, sp 7).
67. *Gräddpotatis* och *jordgubbstårta* har på sista tiden minsann också smakat i den finländska ekonomin (VB, 8.12.99, 15, sp 2).
68. ...Aho har rent *mjöl* i påsen... (VB, 5.1.00, 7, rubrik).
69. ...inte skall få plocka ”*russinen ur kakan*”... (VB, 13.2.00, 24, sp 6).

Under presidentvalkampanjen våren 2000 försökte olika kretsarna ta upp nya diskussionsämnen och en av dem var statsjärnvägarnas gamla godsmagasin i Helsingfors. Medborgarrörelsen krävde att presidentkandidaterna borde ta ställning till SJ-magasinen och rörelsen ville också ha en folkomröstning om magasinerna faktiskt skall rivras på grund av ett blivande monumentbygge. Exempel (65) berättar om det. Journalisterna har undrat om dessa magasinerna verkligen kommer att bli ett het diskussionsämne i valdebatten mellan presidentkandidaterna och de frågade om SJ-magasinerna kommer att bli ”den heta valpotatisen” på denna gång, alltså ett ämne som värmer upp känslorna och väcker uppmärksamhet och diskussion.

I exempel (66) har Centerns presidentkandidat Esko Aho tagit ställning till det europeiska samarbetet. Han anser att de nordiska länderna måste samarbeta i de frågor som är viktiga för dem eller annars de stora länderna får bestämma allt och de små länderna kan inte alls påverka till de viktiga beslut inom den europeiska unionen. De nordiska länderna kan inte nöja sig med bara de små delar, ”de smulor”, som står kvar utan de måste kräva sina rättigheter i de stora frågorna också och det kan lyckas bättre om de nordiska länderna samarbetar flitigt.

Finlands ekonomiska liv har det haft bra under de senaste åren och det är på tapeten i exempel (67). Nokia med sina underleverantörer har stått på galjonsfigurerna i den ekonomiska högkonjunkturen i Finland. I Vasabladet den 8 december 1999 har journalisten kommenterat denna situation med en jämförelse med några fina maträtter. Björn Stenbacka skriver i sin kommentar på ekonomisidorna att ”gräddpotatis och jordgubbstårta har på sista tiden minsann också smakat i den finländska ekonomin”. Med denna språkbild lyfter han fram den oroade tanken om att Finlands ekonomi blir överhettad i framtiden och att riskerna med Nokia kan vara ödesdiger för hela Finland och landets ekonomi särskilt. Nu har läckerheterna smakat gott, men hur länge kommer det att fortsätta, kan man fråga.

I exempel (68) är det fråga om skid-VM 2001 i Lahtis och egentligen hela ansökningsprocessen före maj 1996, då VM-orten valdes i Nya Zeeland. Det har kommit fram fakta att staden Lahtis hade betalat ersättningar på flera tusen dollar till några läder för att köpa deras röster för att få arrangera tävlingarna. Centerns presidentkandidat Esko Aho var Finlands skidförbundsordförande vid den tiden och hans namn har också dragits fram när det är fråga om dessa ersättningspengar. Centerns partisekreterare Eero Lankia har kommenterat påståendena och han har sagt att Esko Aho har inte haft någonting att göra med dessa er-

sättningar. Han litar på att ”Aho har rent mjöl i påsen”, dvs. att Aho har inte haft någon roll i denna skandal.

Exempel (69) berättar om metallarbetarförbundets ordförande Per-Erik Lundh och hans ställning till ett förslag för arbetsavtalslag. Enligt Lundh är det orättvist att också icke-organiserade arbetsgivare får utnyttja flexibilitetslösningarna på arbetsmarknaderna. De kan utnyttja de bästa delarna av avtalet på samma sätt som de arbetsgivare som är organiserade och är med i kollektivavtalen och det är inte rätt, säger Lundh. Det är inte rätt att de får plocka ”russinen ur kakan”.

4.9 Egennamn

Det är vanligt att man jämför olika fenomen och händelser med någon internationellt eller lokalt känd person och då använder man människans egennamn i språkbilderna. Fina exemplen på detta är Sveriges statsminister Göran Persson som hade en oförglömliga utlandsresa till Sydafrika på hösten 1999 eller den framgångsrika finländska formel 1 stjärnan Mika Häkkinen. Man kan också göra jämförelser med antikens stora tänkare och filosof Sokrates osv. Det är bara viktigt att personen på något vis är tillräckligt känd så att läsaren snabbt märker associationen mellan händelsen och personen, den egenskap eller det verksamhet enligt vilken/vilket han eller hon har blivit känt för i första hand.

70. ”Cirkus *Persson*”... (HBL, 24.11.99, 15, sp 1).

71. I *Halonen*-lägrets strategi... (HBL, 8.1.00, 6, sp 6).

72. ”Landet byggdes inte av *Häkkinen*” (VB, 17.11.99, 20, sp 7).

73. ... att han skulle se döden i vitögat med bevarat lugn ”som *Sokrates*” (VB, 26.11.99, 15, sp 6).

74. Delstaten Kärnten i dag känd som ”*Haiderland*” (VB, 2.2.00, 14, sp 4).

Sveriges statsminister Göran Persson har huvudrollen i exempel (70) som handlar om hans utrikesresa till Sydafrika i november 1999. Svenska journalister började kalla Perssons turné för "Cirkus Persson" eftersom under resan hände det ett och annat och en skandal följde en annan. Resan var nästan en katastrof. Den svenska delegationen bestod av 700 personer och hela skandalen började redan på hemmaplan när det sades att resan finansierades med biståndspengar. Och slutligen var det en cirkus, "Cirkus Persson", eftersom statsminister ledde delegationen och hade ansvaret på allt. I exempel (71) är det fråga om presidentkandidat Tarja Halonen och hennes valkampanj. Vänstertidningarna har rapporterat att facket också stöder Halonen, skriver Hufvudstadsbladet i januari 2000. I artikeln använder journalisten termen "Halonen-lägret", när han hänvisar till de människor och organisationer som stöder Tarja Halonen för Finlands nästa president.

Jacobstadspolitiker har haft gräl om gynekologilön och sjukvården i allmänhet. Exempel (72) berättar om det. En stadsfullmäktigeledamot har kommenterat detta problem i sjukvården med en jämförelse till den berömda finländska formelstjärnan Mika Häkkinen. Ledamoten har sagt att "landet byggdes inte av Häkkinen" och med det har han velat påpeka att nuförtidens hjältar har inte ens varit födda när den finländska självständighet har nåtts och den höga standarden på sjukvården och systemet av social trygghet har skapats. Exempel (73) handlar om kurdledaren Abdullah Öcalan. Enligt Kurdistans nationella befrielsefront ERNK betar har sig "som Sokrates", den stora tänkaren och filosofen i antikens Grekland. De jämför Öcalan med Sokrates som sade lugnt sanningen inför domstolen och såg döden i vitögat. Nu har Öcalan varit inför domstolen och medlemmarna i ERNK har jämfört sin ledare och eget hjälte med antikens hjälte som har varit i samma situation i sin tid.

Högerpopulisten Jörg Haider och hans parti Frihetspartiet fick valseger i Österrike på våren 2000. Exempel (74) berättar om reaktionerna till denna valseger. Haider har fått hård kritik i sitt hemstat, den sydösterriskiska delstaten Kärnten. Hans politiska motståndare har anklagat honom för nazism och rasism. Nu när hans parti har fått gott om röster i valet, har man börjat kalla hans hemstat för ”Haiderland”, eftersom han har varit regeringsledare där och nu har han fått valseger med Frihetspartiet i hela landet och partiet är med i regeringsförhandlingar.

4.10 Lån från andra språk

Nuförtiden har det blivit allt vanligare att använda termer och direkta lån från främmande språk utan att man översätter dem. Det kan till exempel stå något på engelska i mitten av en svensk text utan att det stör på något sätt. Några engelska termer har blivit så vanliga att det motsvarande svenska uttrycket används inte längre fast en sådan finns, utan den engelska termen har blivit ett vardagligt svenskt uttryck. Det kan också hända att språkbilden på det främmande språket inte går att översättas på svenska utan att betydelsen förändrar och då är det bättre att använda uttrycket i den originella språkformen, fast texten annars är skriven på svenska. När man använder uttryck på andra språk väcker det också mera intresse och lånen på främmande språk gör texten mera levande. Personer som har uttalat dessa citerade meningar eller termer kommer bättre fram på detta sätt.

4.10.1 Lån från engelskan

När det är fråga om lån från främmande språk är lån från engelskan de mest populäraste. Engelskan är nuförtiden ett globalt språk. Engelskan lärs i skolorna

världen runt och också i politiken är engelskan oftast det gemensamma språk som politiker från olika länderna använder i internationella sammanhang. Just därför är det inte en överraskning att också lån från engelskan i de politiska texterna är mycket vanligare än lån från något annat främmande språk.

75. ... politisk ”gateway” mellan Ryssland och västvärlden (HBL, 22.11.99, 3, sp 5).
76. ... att säkra sin ”pole position”... (HBL, 8.12.99, 15, sp 4).
77. Den svenska neutralitetspolitikens *grand old man*... (HBL, 9.2.00, 11, sp 2).
78. ... fortsätter Halonens ”bandwagoneffekt”(VB, 17.1.00, 1, sp 4).

Samlingspartiets presidentkandidat Riitta Uosukainen har varit på valturné i Åbo i exempel (75). Hon har talat om Finlands ställning i den europeiska unionen och hurdana relationer vårt land har med det stora grannlandet Ryssland. Hon har sagt att Finland hör till de länder i den europeiska union som känner Ryssland bäst och att Finland har genom tiderna varit en port mellan Ryssland och västvärlden. Hon har använt i denna situation det engelska ordet ”gateway” som betyder samma sak som ordet ”portgång” på svenska.

I exempel (76) är det fråga om Dumavalet i Ryssland den 19 december 1999. En kamp om platserna i det ryska underhuset var på gång och litet senare på våren 2000 röstade ryssarna också för en ny president. Därför var det viktigt för partierna att försöka skaffa ”pole position” redan i Dumavalet, liksom man säger med de engelska orden och dvs. ”första placering” på svenska. Termen ”pole position” har också använts här i Finland under presidentvalkampanjen på våren 2000, särskilt i samband med gallupsiffrorna.

Exempel (77) handlar om den svenska neutralitetspolitiken. Förra kabinettssekreterare Sverker Åström har skrivit en debattartikel om Sveriges framtid och den

svenska säkerhetspolitiken. Hufvudstadsbladet har skrivit om det och journalisten titulerar Sverker Åström för ”den svenska neutralitetspolitikens grand old man”, dvs. att Åström har blivit känd för sina opinioner och att han redan tidigare har talat för Sveriges neutralitet i världspolitiken. Termen ”grand old man” betyder ”den stora gamla mannen” på svenska, den vise mannen kan man även säga, och det menar att Åström vet mycket om den svenska neutralitetspolitiken och människorna respekterar hans opinioner om detta fenomen.

Första ronden i presidentvalet på våren 2000 är över och två kandidater går in för en andra valomgång. Exempel (78) berättar om det. Socialdemokraten Tarja Halonen har fått 40,0 % av rösterna och centerpartisten Esko Aho 34,4 % och nu har man börjat kalkylera hur många procent av rösterna från de andra kandidaterna dessa två kvarstående kommer att få på den andra valomgången. Kan Esko Aho få alla Elisabeth Rehns och Riitta Uosukainens anhängare bakom sig och räcker det för seger eller är det Tarja Halonen som kommer att ha merparten av Rehns och Uosukainens väljare bakom sig liksom galluparna bevisar? Journalisterna har undrat om Halonens ”bandwagoneffekt” kommer att fortsätta och hon tar hem valsegern i början av februari. Termen ”bandwagoneffekt” är en direkt lån från det engelska språket och på svenska menar det att man går på den kandidatens sida som leder just nu i galluparna, dvs. att man vill vara segrarens anhängare. Halonen leder kampen enligt galluparna och människorna vill rösta henne eftersom hon leder och de är säkra på att hon kommer att vinna detta presidentval och de vill vara med i Halonens seger.

4.10.2 Lån från andra språk än engelskan

Men engelskan är inte det enda främmande språk som kommer fram i tidningsartiklarna. Under den period som jag har undersökt, använde journalisterna ock-

så lån från finska, franska, italienska, ryska och även från latin. De är vanligtvis sådana uttryck som är ganska lätta att förstå även om läsaren inte hade kunskaper i dessa språk. Journalisterna använder sådana uttryck som är kända till allmänheten. Men jag har också lagt ett märke till att lån från flera andra främmande språk kom fram enbart i Hufvudstadsbladet under den tidsperiod som jag undersökte. I Vasabladet har journalisterna använt bara direkta lån från engelskan eller från finskan under denna tidsperiod. Jag kan inte säga bestämt att detta faktum bestämmer i någon annan tidpunkt.

- 79. ... president som inte var en *partipolitruk*...
(HBL, 4.12.99, 6, sp 5).
- 80. ...i ministerrådet och utökandet av majoritetsbeslutsförande
– som ”*les leftovers*”(HBL, 10.12.99, 7, sp 7).
- 81. Hellre *porkkana* än piska... (HBL, 26.1.00, 3, rubrik).

Exempel (79) handlar om valgalluparna i december 1999. Elisabeth Rehn har varit på valturné i Lappland och journalisterna ville bara fråga henne om hennes gallupsiffror som har rasat. Hon beklagar att partipolitiken har börjat komma fram mer och mer när Aho, Uosukainen och Halonen med sina stora partier har kommit med i kampen. Stora partier har mer resurser att föra valkampanjer. Enligt Rehn är det fel att partipolitiken kommer med till valkampen, eftersom Finlands president borde stå över partipolitiken. Hon tror att folket vill inte ha en partipolitruk som president. Termen ”partipolitruk” är en lån från ryskan. Ordet ”politruk” syftar på en sådan person som tidigare arbetade i Sovjetunionens armé och bevakade det kommunistiska partiets politiska intressen. Rehn tror alltså att folket vill inte ha en sådan president som är med i partipolitiken utan att en ny president står ovanför den hela politiska verksamheten.

EU-toppmötet i Helsingfors i december är på tapeten i exempel (80). EU-parlamentets talman, den franska Nicole Fontaine, har kritiserat EU:s arbete med

ganska hårda ord under toppmötet. Hon har sagt att reformprocessen har varit anspråkslös och att de mål som det finländska ordförandeskapet har ställt upp är bara rester. Hon har använt den franska termen "les leftovers" som betyder samma sak som ordet "rester" på svenskan. Hon har alltså jämfört de mål som Finland har ansett vara viktiga i EU:s utveckling med matrester och hon kräver mer konkreta mål och effektivare samarbete i reformprocessen i framtiden.

En ny lag om fungerande tvåspråkighet i Finland är under diskussion i exempel (81). Människorna borde få använda finska och svenska i kontakter med myndigheterna säger lagen men i praktiken är situationen hel annan. Det är ofta ganska svårt att få service på svenska. En ny lag behövs för att tvåspråkigheten börjar fungera bättre i det vardagliga livet. Språkkunskaper är viktiga och vi måste satsa på det och sporra människorna att studera språk, också svenskan och finskan. Man har gjort ett sådant förslag att vi måste göra språkundervisningen attraktivare och uppmuntra myndigheterna och tjänstemän till språkstudier. Det är bättre att ta moroten än piskan i detta viktiga arbete för en fungerande tvåspråkighet i Finland. I artikelrubriken har man använt både finska och svenska ord, "Hellre porkkana än piska", och porkkana är förstås "morot" på svenska. Människorna behöver alltså något som får dem att studera språk, "en morot" eller "porkkana" i detta fall, och språkstudierandet borde inte vara ett tvång, "en piska".

4.11 Nummer och ordningstal

Nummer och ordningstal bildar den elfte typen bland de politiska språkbilder som jag har hittat. Det finns inte så många språkbilder i de politiska artiklarna som hör till denna typ. Nummer och ordningstal uttrycker ofta sådana företeelser som har något med flera alternativ att göra. Människorna röstar på någon/något

med hjälp av valnummer eller väljer från ett visst antal alternativen. Eftersom det finns inte så många språkbilder i denna kategori, har jag tagit med bara följande två exempel:

82. Hittills ha Finland följt en ”*tredje väg*”...

(HBL, 1.12.99, 3, sp 4).

83. ...”*dam nummer tre*”... (HBL, 17.1.00, 21, sp 7).

Tomas Ries, specialforskare vid Försvarshögskolan, tror att Finland kommer att gå med i Nato i framtiden. Exempel (82) berättar om det. Enligt Ries har Finland valt en sådan strategi i EU att vi har aktivt byggt närmare relationer mot Nato men på samma gång undvikit att provocera Ryssland. Ries har kallat denna strategi för en ”tredje väg”. Vi har inte ännu sökt Natomedlemskap och vi har inte heller sagt ”nej tack” till Natomedlemskapet utan vi har valt en annan strategi som ligger där mittemellan, vi har alltså valt det tredje alternativet. I exempel (83) är det igen fråga om presidentvalet i Finland. Under presidentvalkampanjen på våren 2000 titulerades samlingspartiets presidentkandidat Riitta Uosukainen till ”dam nummer tre”. Detta berodde på hennes nummer på vallistan. När valnummren från två till åtta blev lottade mellan de sju presidentkandidater, fick hon numret tre.

4.12 Byggnader eller delar av byggnader

Byggnader och delar av byggnader är en väsentlig del av vårt vardagliga liv. Vi bor i ett höghus, ett radhus eller ett egnahemshus. Vi tittar ut genom fönstret, går ut genom dörren, studerar i klassrum och sådana rum finns i skolbyggnaden osv. Byggnader och delar av byggnader hör till vårt liv på många sätt och därför finns det också en stor del av språkbilder som uttrycker dessa saker.

84. ...att Danmark var Nazi-Tysklands ”kokvrå”
(HBL, 18.11.99, 12, sp 5).
85. Från *torp* till *slott* men inte Helsingfors (HBL, 5.2.00, 6, rubrik).
86. ...”skammens *mur*”... (VB, 25.11.99, 14, sp 1).
87. ...Kurdistan som ett ”*rum utan fönster*”...
(VB, 25.2.00, 20, sp 1).

DDR-arkiv avslöjar att Danmark hade mycket mera att göra med Nazi-Tyskland än man har hittills trott. Exempel (84) berättar om detta faktum. Lantbruks-historikern, professor Flemming Just har forskat fenomenet och han konstaterar att de nya uppgifterna från DDR-arkiv bekräftar att Danmark levererade gott om livsmedel till Nazi-Tyskland och mängden är större än man har tidigare trott. Det vill säga att dansk lantbruk höll liv i den nazityska krigsmaskinen under andra världskriget med livsmedelsleveranser, bl.a. smör, kött och fisk. Professor Just har jämfört Danmark med ett hemligt kök av Nazi-Tyskland och han har använt ordet ”korkvrå” i denna mening.

En artikel i Hufvudstadsbladet berättar att ingen av Finlands tio tidigare presidenter har kommit från vårt huvudstad Helsingfors. Exempel (85) är från den. Rubriken ”Från *torp* och *slott* men inte Helsingfors” vill säga att de flesta av Finlands tidigare presidenter är födda på landsbygden och kom från jordbrukare-familjer (*torp*) eller från stora gårdar (*slott*) och ingen har alltså kommit från huvudstadsregionen, men nu har vi en kvinna från en arbetarfamilj och som har bott hela sitt liv i Berget i Helsingfors som vår nya president.

Exempel (86) handlar om sk. ”Zigenarmuren” i Tjeckien. I november 1999 revs ned i en stad i Nordtjeckien det långa betongstaketet mellan en villakvarter och ett hyreshusområde som var i dåligt skick. Denna mur kallades för ”skammens mur”, eftersom de rika villaägarna hade bett om muren för att gränsa zigenare och andra socialhjälpstagare i hyreshuskvarteret bort från sitt eget vackert vil-

laområde. EU-länderna och USA fördömde muren och därför hade president Vachlav Havel slutligen bestämt att kommunen måste riva muren. En sådan här mur mellan de rika och de fattiga var en stor skam för Tjeckien, som vill ha goda relationer mot västvärlden och i framtiden bli också en av EU:s medlemsstater.

I exempel (87) talar kurdminister Jamal Fouad om problemen i olika delar av sk. Kurdistan. Han beskriver sitt eget område Suleimanyah och säger att Kurdistan är ett "rum utan fönster". Med denna språkbild menar han att kurderna lever på ett område som är situerade på flera länder i Mellanöstern och det förorsakar gott om problem. Kurderna måste leva på de omgivande ländernas nåder och dessa länder är inte demokratiska. Kurderna har inte egna rättigheter när de lever under makt av ett annat land och enligt lagen av detta land. Drömmen om det självständiga Kurdistan lever kvar, men framtiden ser inte så lovande ut. De lever på ett gemensamt område men detta område är inte deras eget land och kurderna har inte någon annan möjlighet utan de måste bara finna sig i sitt öde om de vill undvika stora konflikter.

4.13 Egenskaper hos människor

Under denna typ av språkbilder har jag placerat sådana uttryck som berättar något om människor och de speciella egenskaperna hos dem. Dessa språkbilder uttrycker något sådant som berättar något speciellt om de här människorna, beskriver de speciella särdrag hos dem eller ger en hänvisning till det vad vissa människor har gjort under de senaste tiderna. En människa kan till exempel vara en *kappvändare* i politiken, om han eller hon har plötsligt bytt sin åsikt radikalt. Nedanför står det några andra intressanta exempel om språkbilder av denna typ:

88. ...öppet krävde ”reformbromsaren” Ligatjovs...
(HBL, 2.1.00, 8, sp 5).
89. *Nejsägarna* är ofta före sin tid (HBL, 4.1.00, 6, rubrik).
90. ...”*tvättäkta* *sosse* ett bättre alternativ än *en kepulit som i varje tvätt byter form enligt behov*” (VB, 21.1.00, 7, sp 6).
91. ...*fingubbarna* i Helsingfors... (VB, 6.2.00, 6, sp 2).

Exempel (88) är från en artikel i Hufvudstadsbladet som berättar om Boris Jeltsin när han på våren 2000 överlät makten till Vladimir Putin. Före detta ryska president Boris Jeltsin kritiserade redan i slutet av 1980-talet den ryska glasnostpolitiken och partisekreteraren Michail Gorbatsjov med hårda ord. Jeltsin tyckte inte om Gorbatsjov eller hans medarbetare och i en tv-intervju för det brittiska BBC-kanalen har han öppet kritiserat en av dessa medarbetare, Ligatjov, och sagt att han är ”reformbromsaren”. Enligt Jeltsin har alltså Ligatjov varit en sådan person som har gjort allt för att hindra reformer i den ryska administrationen under 1980-talet.

Jan Roskvist (Sdp) är politiskt aktiv, men han är inte känd för stora publiken. Exempel (89) är från en artikelserie i Hufvudstadsbladet som handlar om de personer som är med i kommunalpolitiken men som arbetar långt från rampljuset. Jan Roskvist påstår att de så kallade ”nejsägarna” är ganska ofta före sin tid och han säger att han själv är en av dessa ”nejsägare”. Ordet ”nejsägarna” berättar mycket om dessa personer. En nejsägare kan till exempel motstå kärnkraft eller något annat som kan vara farligt för människor eller för natur och därför säger han ”nej” till byggandet av en ny kärnkraftverk. Han motstår regeringens och riksdagens förslag och håller fast vid sina egna åsikter som är mot dessa förslagen.

Exempel (90) berättar om egenskaper hos finländska politiker. En medlem av Samlingspartiet, Ulla Puolanne, har under presidentvalets andra omgång tagit

ställning till de två kvarstående kandidater och hon har motiverat sitt urval med detta exempel. Hon har bestämt att rösta Tarja Halonen, eftersom enligt Puolanne är Halonen en "tvättäkta sosse". Det vill säga att hon är en socialdemokrat (sosse) som har alltid stått bakom de socialdemokratiska värden och har inte motstått sitt eget partiets beslut om olika sakerna. I stället vill Puolanne inte rösta Esko Aho, eftersom enligt Puolanne är Aho "en kepulit som i varje tvätt byter form enligt behov". Det vill säga att han är en medlem av Centerpartiet och en centerpartist (kepulit) kan stå bakom olika åsikter beroende om det är nyttigt för honom eller för hans eget parti på något sätt. En centerpartist kan därför stå bakom olika åsikter i olika sammanhang och Puolanne gillar inte om det.

Det är igen fråga om presidentvalet i Finland våren 2000 i exempel (91). Väsabladet har intervjuat några munsalabor ett par dagar före presidentvalets andra omgång. I Munsala har man traditionellt röstat på socialdemokrater, men nu är situationen hel annorlunda. Största delen av munsalaborerna vill rösta Centerpartiets kandidat Esko Aho. En av dessa människor har sagt att vi behöver en stark president och en man har mera auktoritet än en kvinna. Enligt henne är presidenten en som folk lyssnar på och med detta folk menar hon både munsalabor i Österbotten och sk. "fingubbarna i Helsingfors". Med ordet "fingubbarna" vill hon hänvisa till personer på framträdande poster i vårt samhälle och ganska ofta är de ju män med mörka kostymer, slipsar, portföljer osv., alltså män med både makt och fint utseende.

4.14 Religion

När jag läste igenom artiklarna i tidningarna, märkte jag att det finns ganska få språkbilder under typen religion. I de religiösa texterna finns det ganska många metaforer, i Bibeln till exempel, och tidigare hade jag tänkt att jag kommer att

hitta många religiösa termer och uttryck bland språkbilderna i de politiska texterna, men det stämde inte. Det finns inte många metaforer som har något med religionen att göra. Man vill kanske hålla religionen utanför politiken helt och hållet. Man vill inte kränka de andra religiösa samfundet. Ingen blir föraktade på grund av sin religion och politikerna blandar sig inte i de olika religiösa traditioner och vanor på något sätt utan de försöker respektera olika religiösa ståndpunkter. Päivikki Suojanen har konstaterat att här i Finland kan politikerna använda också det religiösa retoriken i sina tal, dvs. att de kan använda symboler från religionen och även bete sig som en präst (Suojanen och Suojanen, 1993, 59). Men jag har alltså inte hittat något bevis på detta i Hufvudstadsbladet och Vasabladet under den tidsperiod som jag undersökte. Det kanske beror på att Suojanen har analyserat talat språk och jag har däremot undersökt det skriftliga politiska språkbruket i tidningarna. I alla fall finns det inte så många religiösa uttryck eller språkbilder i de artiklar som handlar om politiken och politikernas tal. Båda följande exempel är från Hufvudstadsbladet, eftersom det finns inte en enda religiösa språkbild i Vasabladet under denna period som jag har undersökt:

92. ... den politiska liturgin i Kreml... (HBL, 30.11.99, 6, sp 5).

93. ... de protestantiska och katolska lägren...
(HBL, 30.11.99, 14, sp 2).

I Ryssland har stora ledare alltid lett hela staten från Kreml. Läget i Moskva är på det viset också i dag, liksom exempel (92) hänvisar. Det är fråga om kriget i Tjetjenien och hur mycket gemensamma drag detta krig har med det finska vinterkriget mot Sovjetunionen. Den finländske docenten i politisk historia Jari Leskinen har forskat i fenomenet och konstaterar att den politiska verksamheten i Kreml har inte ändrat så mycket under de senaste 60 år. I vinterkriget förde Sovjetunionen krig mot de finska ledare, dvs. mot Mannerheim samt Tanners och Cajanders sk. banditregering, och nu säger de ryska ledarna att de krigar

mot banditer och terrorister i Tjetjenien. Leskinen har använt en religiöst term i detta sammanhang, när han har sagt att ”den politiska liturgin i Kreml tycks inte ha lärt sig mycket under 60 år” och med denna kommentar menar han att ryssarna talar på samma sätt om deras krigande nu som de har talat under det finska vinterkriget för 60 år sedan.

I exempel (93) är vi på Nordirland. Där har man haft parlamentsval på hösten 1999 och nu försöker partierna bilda en ny regering. För första gång i landets historia försöker de två bittra fiendersidor, alltså protestanter och katoliker, dela makten i den nordirländska regeringen. I en artikel i Hufvudstadsbladet den 30 november 1999 har journalisten använt termen ”de protestantiska och katolska lägren”, när han skriver om denna historiska händelse i Nordirland. Med ”det protestantiska lägret” menar journalisten de människor som är protestanter och hör till det protestantiska partiet och med ”det katolska lägret” de människor som är katoliker och hör till det katolska partiet.

4.15 Tillstånd

Olika slags termer som beskriver tillstånd är också med i språkbilderna i det politiska språkbruket. Språkbilder av denna typ beskriver inte riktigt någon händelse eller verksamhet utan ett visst läge i någon situation. Man kan till exempel berätta i en tidning att *en nyvald politiker är berusad av publicitet* och det betyder inte att han eller hon är alkoholpåverkad utan att han eller hon njuter kanske litet för mycket av publicitet och är framme i massmedierna nästan varje dag. Det är alltså inte fråga om någon enstaka och tillfälliga händelser eller verksamheter utan ett läge som kan också fortsätta för en lång tid. I de följande fyra exempel finns det språkbilder som också beskriver tillstånd:

94. Självstyrelsen på tomgång (HBL, 17.12.99, 3, rubrik).
95. ...lider dock statsministern inte av EU –baksmälla (HBL, 28.12.99, 3, sp 3).
96. Pedersöre oroar sig över förgubbningsen (VB, 17.12.99, 6, rubrik).
97. ”Många stadsbor lider av Centerfobi”... (VB, 4.2.00, 7, rubrik).

I exempel (94) är vi på Åland. Ålands landshövding har konstaterat att landskapets självstyrelse och dess utveckling speciellt har börjat gå på tomgång. Landshövding Peter Lindbäck menar med språkbilden ”Självstyrelsen på tomgång” att självstyrelsens utveckling har stoppats helt och hållet. Ingenting ny har hänt på sistone och allt i landskapens styrelse fungerar liksom det har fungerat under de senaste åren. Ålands lagting har sagt nej till några av de nya lagändringsförslag, men det är inte acceptabelt säger Lindbäck. Han kräver mera och det betyder konkreta ändringar till självstyrelselagen.

Exempel (95) är från en artikel i Hufvudstadsbledet i slutet av december 1999. Nu är Finlands första period som EU:s ordförande förbi och statsminister Paavo Lipponen har återvänt till vardagen. Journalisten har analyserat Lipponens karaktär under EU-ordförandeskapet och dragit den slutsatsen att statsministern Lipponen har varit liksom en hel annan man under ordförandeskapet. Han har trivts bra i Europas högsta ledningen. Han har inte varit den vanliga tvär politiker som käftas med oppositionen på riksdagen. Därför har också journalisten nu frågat om Lipponen lider sig av ”EU-baksmälla”, när han återvänder till vardagens politik här i Finland och Portugal börjar sin period som EU:s ordförande. Kan statsminister övergå allt det som har hänt i EU-ledningen till de vanliga inrikespolitiska dragkamper med facket och gräl med centeroppositionen? Kan det alltså hända att det goda humöret stannar kvar i inrikespolitiken strax efter EU-ledningen och Lipponen orkar inte gräla och vara tvär liksom tidigare? Är detta

tillstånd, "EU-baksmälla", bestående? Det får vi se i framtiden, skriver journalisten.

I Pedersöre i Österbotten vill kommunfullmäktige stoppa ungdomens flykt från landsbygden. Exempel (96) berättar om det. Ungdomar flyttar bort efter studier och de återvänder inte till Pedersöre när de har slutfört sina studier. Kommunen oroar sig över denna "förgubbning", dvs. att snart det kommer att bo bara äldre människor i Pedersöre och de unga och småbarnfamiljer också saknas helt och hållet. Då måste man gränsa och även slutföra kommunala tjänster och det menar slut för hela kommunen.

I exempel (97) är det igen fråga om presidentvalet i Finland. Den andra omgången i valet är på gång och statsvetare, politices doktor vid Vasa universitet Claus Stolpe har försökt gissa valets slutresultat. Enligt honom är de medelålders damer som bor i storstäder som avgör detta presidentval. Han konstaterar att många stadsbor vill inte rösta Centerpartiets kandidat Esko Aho, eftersom för dessa stadsbor syftar Centerpartiet fortfarande på landsbygden och jordbruket. De tycker att Aho kan inte driva deras intressen som Finlands president. Stolpe har sagt att dessa stadsbor "lider av Centerfobi", det vill säga att de är rädd för Centerpartiet, dess medlemmar och åsikter som de representerar och de kan inte alls tänka sig att rösta en centerpartist för president. Detta tillstånd förorsakar det att de kommer att rösta socialdemokraten Tarja Halonen för Finlands nya president.

4.16 Sagofigurer

I språkbilder av denna typ gör man ganska ofta en jämförelse med en sagofigur och med någon egenskap som den har. En annan möjlighet är att man gör en

jämförelse med något som har hänt till sagofiguren i sagan. Händelsen har alltså något med att göra med denna vissa sagofigur och man vill framhäva det i språkbilden.

98. ... får det inte ske enligt ”*bembölingsprincipen*” som...
 (HBL, 11.1.00, 3, sp 6).
 99. ... har Finland haft en *Askungeroll*... (VB, 19.12.99, 6, sp 2).
 100. SU Nykarleby vaknar upp ur *törnrosasömn*
 (VB, 14.1.00, 6, rubrik).

Presidentvalkampanjen är på gång i exempel (98). Socialdemokraternas presidentkandidat Tarja Halonen har under en valdebatt, som tog plats i Helsingfors universitet, tagit ställning till planerna att flytta den veterinärmedicinska fakulteten från Helsingfors till Kuopio. Hon har jämfört diskussionen om detta fenomen till bembölingarna och deras konstiga sätt att lösa problem. Hon har talat om ”*bembölingsprincipen*” eftersom hon kan inte förstå varför redan existerande institutioner borde flytta på grund av gammaldags regionalpolitik. Det är inte klokt enligt Halonen. Bembölingarna var inte de mest klyftiga varelser på jorden och just därför är en jämförelse med dem helt berättigad.

Exempel (99) är från en intervju i Vasabladet den 19 december 1999. Journalisten har frågat alla presidentkandidater samma frågor och nu är det Elisabeth Rehns tur att svara på. Det är fråga om idrottspolitik och Rehn har sagt att fotbollen har inte fått tillräckligt mycket uppmärksamhet i Finland fast fotbollen är ju världens största sport. Hon har jämfört den finländska fotbollen med Askungen, som enligt sagan fick bara det minsta och de andra syskonen fått mycket mera tills en god fé gav henne en fin möjlighet att leva en stund som en prinsessa och efter det ändrade i Askungens liv helt och hållet. Rehn skulle vilja ge fotbollen i Finland en likadan möjlighet som Askungen fick och försöka på det viset få denna sportgren bland de största i Finland.

Svensk ungdom i Nykarleby är under granskning i exempel (100). Några unga politiker försöker uppmana de andra unga att rösta i presidentvalet genom att bedriva valkampanj på krogar. Därför har journalisten skrivit i sin rubrik att ”SU i Nykarleby vaknar upp ur törnrosasömn”. Han har jämfört de unga med sagoprisessan Törnrosa som sov ett hundra år och sen vaknade när en prins kom och kysste henne. I dag sover den största delen av ungdomarna och några politiskt aktiva unga nykarlebybor försöker väcka dem och få dem att rösta i presidentvalet.

4.17 Övriga

Till denna kategori har jag hänfört alla språkbilder som inte går att placera i de ovannämnda kategorierna. Dessa uttryck kan alltså behandla nästan vad som helst. Det finns inga gränser, liksom de följande exemplen visar:

101. ...en ändring i ”*promilleklassen*” (HBL, 5.12.99, 6, sp 7).
102. ...på vissa håll väntade ”*byktvätten*” kring partiets...
(HBL, 19.1.00, 6, sp 5).
103. Inrätta en ”*matens FBI*” i EU... (HBL, 22.2.00, 12, sp 7).
104. ...utan dessa ”*slavkontrakt*”... (VB, 13.11.99, 3, sp 5).
105. ...visst *sitter de regionala ränderna* i... (VB, 13.11.99, 7, sp 1).
106. ...”WTO står för *Världstjuvorganisationen*”...
(VB, 1.12.99, 14, sp 2).
107. *Smekmånaden* slut för Prodi (VB, 19.1.00, 18, rubrik).

Budgetförslaget för året 2001 är på tapeten i exempel (101). Ministrar och regeringspartiernas riksdagsgruppförande har diskuterat om de sista öppna frågorna i det nya budgetförslaget. Statsminister Paavo Lipponen har kommenterat det nya förslaget och har sagt att de har inte gjort stora ändringar. Han har i detta sammanhang använt termen ”*promilleklassen*” som betyder att ändringarna i

budgetförslaget har varit otroligt små. Inga radikala och stora ändringarna har gjorts under diskussionerna. Promille betyder ju ”en tusendel” och det är alltså en verkligt liten del av helheten.

Under presidentvalets andra omgång bestämde Samlingspartiet att avstå från att som parti ta ställning till de två kvarstående kandidaterna. Partiet har låtit sina medlemmar göra sina egna beslut. Exempel (102) är från en artikel i Hufvudstadsbladet som berättar om det. Samlingspartiets egen kandidat Riitta Uosukainen är inte med i den andra valomgången och några partimedlemmar har väntat en utredning av orsaker vilka ledde till valförlustet i den första omgången. De har sagt att nu måste partiet handla ”byktvätten” (”likapyykki” på finska), eftersom Riitta Uosukainens kandidatur var ett fiasko, men partiet har inte haft någon stor utredning om fenomenen. Tiden var inte den rätta för en kandidattyp som Uosukainen representerade, har man konstaterat. Språkbilden ”byktvätten” menar just denna process i vilken partiets medlemmar och valkampanjledarna försöker analysera och förklara de orsaker som ledde till detta resultat då Uosukainen är inte mera med i valkampen. De måste ta reda på vad gick på fel och försöka lära av felen och undvika dem på nästa gång.

Exempel (103) handlar om livsmedelskontrollen i EU. Två svenska EU-parlamentiker, Marit Paulsen och Karl-Erik Olsson, har föreslagit att det borde inrättas en gemensam europeisk kontrollmyndighet som skulle garantera livsmedelssäkerheten inom den europeiska unionen. De vill alltså grunda en ”matens FBI” som fungerar i EU-länderna. Med denna språkbild gör de en jämförelse med den federativa polisen i USA (FBI, Federal Bureau of Investigation). De anser att denna nya kontrollmyndighet av livsmedelssäkerheten skulle vara en slags europeisk matpolis.

Vasabladet skrev i november 1999 att staden Jakobstad har haft stora problem i sjukvården under de senaste åren. Exempel (104) berättar om det. Sjukhuset har varit tvungen att stänga en avdelning som följd av läkarbrist, men nu väntar förändringar i denna svåra situation, eftersom Jakobstads sjukhus har gjort nya avtal med läkarna. Det betyder att läkarna kan tjäna i sjukhuset under dubbla specialiseringstiden, alltså minst fyra år och läkarna har också en möjlighet att göra sin specialisering i Umeå och efter det kan de komma tillbaka till Jakobstad. I artikeln står det att läkarna i Jakobstads sjukhus har underskrivit en "slavkontrakt", dvs. att enligt den nya avtalen är deras specialiseringstid längre än vanligt, men det betyder bra lön och en arbetsplats under specialiseringstid och efter det också. Läkarna har förbundit sig att arbeta i Jakobstads sjukhus under de nästa fyra år och sjukhuset har på samma gång försäkrat att där finns det flera läkare också i framtiden.

Presidentvalet i Finland är igen temat i exempel (105). Centerpartiets kandidat Esko Aho har flyttat från Kannus i Österbotten till huvudstaden Helsingfors, men de gamla vanorna sitter kvar. Han efterlyser grundtjänster för alla finländare oberoende var de bor. Regionalpolitik är viktigt, säger han och fortsätter att staden måste visa sin närvaro landet runt. Centraliseringen till huvudstadsregionen är inte rätt; det bor gott om människor också utanför Ring III. Journalisten har konstaterat att när det är fråga om Esko Aho, "sitter de regionala ränderna i", fast han är nu en helsingforsare. Det betyder att han kommer ihåg sina rötter på landsbygden i Österbotten och kräver samma rättigheter och möjligheter till hela folket.

I London har man haft en demonstration mot WTO (Världshandelsorganisationen) under organisationens möte i Seattle i USA. Exempel (106) handlar om detta möte och demonstrationen utanför en av Londons järnvägsterminaler. Det har också varit demonstrationer i Seattle men i London har ett tusental demon-

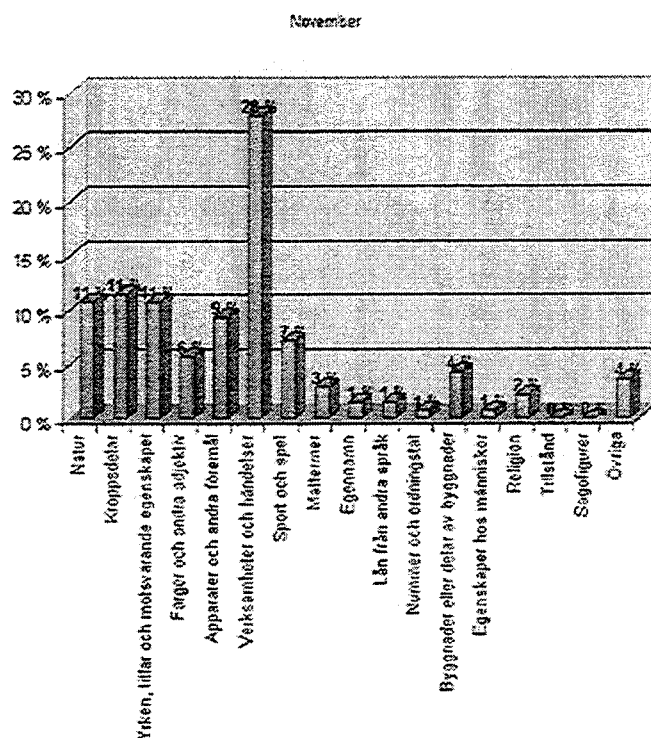
stranter tagit ställning till Världshandelsorganisationens verksamhet och kallat WTO för "Världstjuvorganisationen". Demonstranterna har jämfört organisationen med en tjuv som stjäler från de fattiga och i detta fall är utvecklingsländerna de fattiga och de rika industriländerna är tjuvar. De rika industriländerna köper billigt råvaror från utvecklingsländerna och efter förädlingen de säljer färdiga produkter till dyra priser tillbaka till utvecklingsländerna och demonstranterna kritiserar den orättvisa verksamheten högljutt.

En artikel i Vasabladet den 19 januari 2000 berättade att EU-kommissionens nya ordförande Romano Prodi har flirtat med EU-parlamentet men att nu har också kritiska röster börjat dyka upp. Alla tycker inte om hans visioner om EU:s framtid. I exempel (107) skriver journalisten att Romano Prodis "smekmånad" i EU-ledningen är slut. Denna språkbild "smekmånaden" betyder att i början av sin ordförandeperiod har Prodi stått högt i kommissionens gunst, men nu är "bröllopssemestern" förbi och vardagen har börjat. Det vill säga att alla är inte mera nöjda med Prodi utan kritiska åsikter och missförtroendet mot honom och hans verksamhet har ökat bland EU-parlamentet, EU-ministerrådet och EU-medlemsländer.

5 KVANTITATIV ANALYS

Jag har kalkylerat alla språkbilder som jag har hittat i tidningarna under denna period som jag har undersökt. Jag har systematiskt läst igenom alla artiklar i inrikes-, lokal-, utrikes- och ekonomisidorna och tagit med alla de språkbilder som har något med politiken att göra. I detta kapitel ger jag exakta procentuella siffror i alla 17 typer av språkbilder med figurer och gör analys om resultaten. Jag tar först fram siffrorna i Hufvudstadsbladet, sen i Vasabladet och efter det gör jag en jämförelse mellan tidningarna. Jag analyserar varje fyra månader separat och i slutet tar jag fram diagram som visar allt som allt, sammanlagda summor om språkbilderna under denna period som består av fyra månader. Jag använder stapeldiagram med de procentuella andelarna i varje månad och när det är fråga om de sammanlagda summorna av språkbilderna under hela perioden använder jag diagram med procentuella antalen, sk. cirkeldiagram.

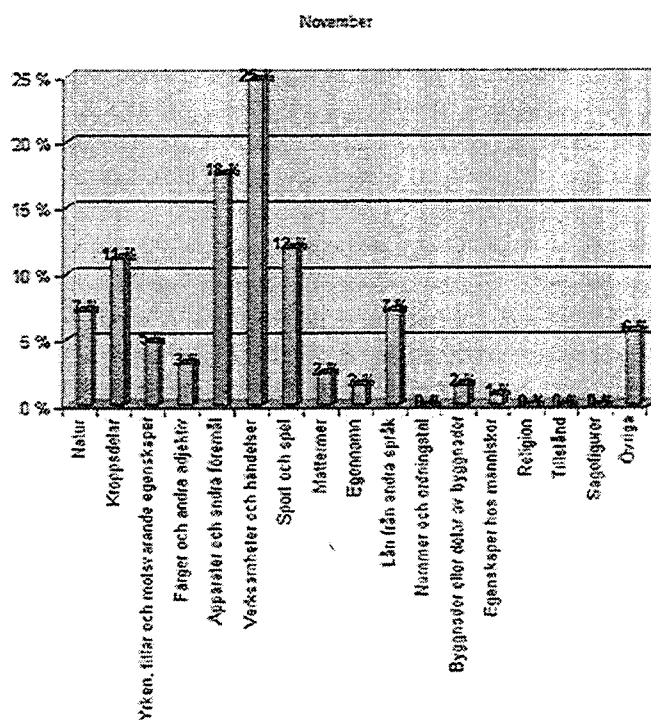
5.1 November

Figur 1: *Språkbilderna i Hufvudstadsbladet under november 1999*

I Hufvudstadsbladet under november bildar Verksamheter och händelser den största typen enligt det procentuella antalet språkbilder. Det finns sammanlagt 28 % språkbilder under denna kategori med i artiklarna. Det är ganska lätt att förklara saker genom att använda en språkbild som hör till typen Verksamheter och händelser. Det händer massor med olika saker i politiken varje dag och en händelse eller en verksamhet kan fungera som en språkbild som förklarar en hel annan händelse eller verksamhet och därför finns det nästan 30 procent språk-

bilder i denna kategori endast i november. Kroppsdelar (11 %), Natur (11 %) och Yrken, titlar och motsvarande egenskaper (11 %) är följande typer om man jämför sammanlagda summor av språkbilder. Apparater och andra föremål (9 %) samt Sport och spel (7 %) och Färger och andra adjektiv (6 %) får också över fem procent av alla språkbilder med i artiklarna. De alla andra typer har mindre antalet språkbilder under denna tidsperiod. I typen Byggnader eller delar av byggnader finns det 4 % språkbilder, i typen Övriga 4 % också, Mathermer 3 %, Religion 2 %, Egennamn 1 %, Lån från andra språk 1 %, Nummer och ordningstal 1 % och i typen Egenskaper hos människor också 1 %. Det finns inga språkbilder som representerar kategorier Tillstånd (0 %) och Sagofigurer (0 %) i Hufvudstadsbladet under november 1999.

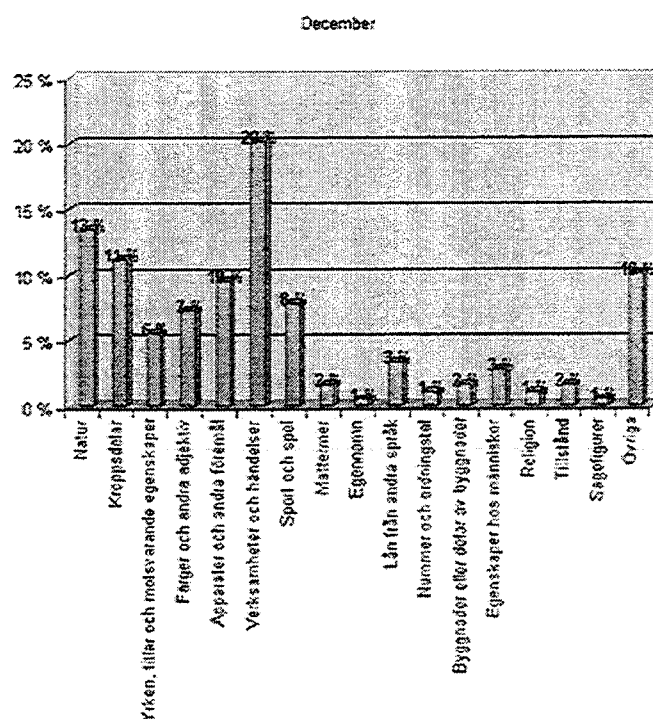
Figur 2: *Språkbilderna i Vasabladet under november 1999*

Den ovanstående tabellen visar att Verksamheter och händelser bildar den största språkbildstypen med sammanlagt 25 % av språkbilderna i Vasabladet under november 1999. Apparater och andra föremål får också nästan tjugo procent och det exakta procentuella antalet är 18 %. Det finns över tio procent också i två andra kategorier: Sport och spel (12 %) och Kroppsdelar (11 %). Under tio men över fem procent finns det i följande språkbildstyper: Natur (7 %), Lån från andra språk (7 %), Övriga (6 %), Yrken, titlar och motsvarande egenskaper (5 %). Från fyra till ett procent har fått med kategorierna Färger och andra adjektiv (3 %), Mattermer (2 %), Egennamn (2 %), Byggnader eller delar av byggnader (2 %) och Egenskaper hos människor (1 %). Helt utan representanter står det i november till och med fyra språkbildstyper: Nummer och ordningstal (0 %), Religion (0 %), Tillstånd (0 %) och Sagofigurer (0 %).

De två stapeldiagrammer där ovanför visar att Verksamheter och händelser bildar den största typen av språkbilderna under november 1999 både i Hufvudstadsbladet och Vasabladet, men det finns variation mellan de andra klasserna om vi jämför dessa två tidningarna. I Hufvudstadsbladet är nästa fyra typer (Natur, Kroppsdelar, Yrken, titlar och motsvarande egenskaper, Apparater och andra föremål) ganska nära varandra i det procentuella antalet språkbilder men antalet är mycket mindre än det är i typen Verksamheter och händelser. Medan i Vasabladet ligger typen Apparater och andra föremål 7 procentenheter bakom den största klassen och de andra typerna ligger långt borta från siffrorna av dessa två typer. I november finns det två kategorier bland språkbilder som inte har fått representanter i båda tidningarna och de är Tillstånd och Sagofigurer. I Hufvudstadsbladet finns det åtminstone en språkbild i alla andra typer men i Vasabladet finns det också två klasser mera som inte har fått en enda språkbild med i artiklarna och dessa klasser är Nummer och ordningstal samt Religion. De minsta typerna är nästan samma i båda tidningarna: Mattermer, Egennamn och Egenskaper hos människor. Litet mera variation finns det i lånorden. I Vasabla-

det finns det mera språkbilder i typen Lån från andra språk än i Hufvudstadsbladet. När det är fråga om typerna Sport och spel, Färger och andra adjektiv, Byggnader eller delar av byggnader samt Övriga finns det också skillnader i de procentuella andelarna mellan dessa två tidningar. Dessa sistnämnda typer bildar en sk. mellersta delen bland typer av språkbilder. Typerna är inte de minsta eller de största om vi räknar det procentuella språkbildsantalet, men de representerar något däremellan.

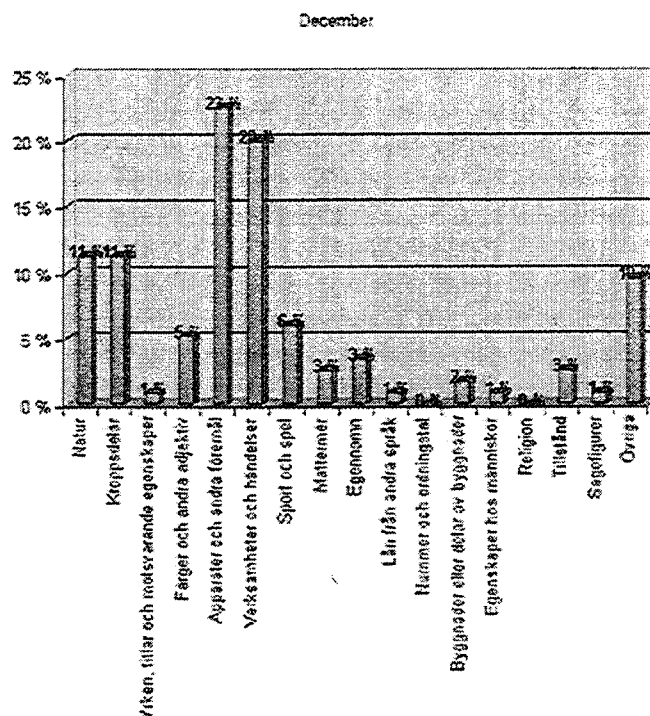
5.2 December

Figur 3: *Språkbilderna i Hufvudstadsbladet under december 1999*

Den ovanstående tabellen visar att Verksamheter och händelser är också i december den största typen enligt det procentuella antalet språkbilder, när det är fråga om Hufvudstadsbladet. Det finns 20 procent av alla språkbilder som hör

till typen Verksamheter och händelser. Det procentuella antalet är över tio i två kategorier: Natur (13 %) och Kroppsdelar (11 %). I typen Övriga finns det 10 % av alla språkbilder, i Apparater och andra föremål också (10 %), Sport och spel (8 %), Färger och andra adjektiv (7 %), Yrken titlar och motsvarande egenskaper (6 %). Under 5 men över 1 procent finns det i typerna Lån från andra språk (3 %), Egenskaper hos människor (3 %), Mättermeter (2 %), Byggnader eller delar av byggnader (2 %), Tillstånd (2 %). Fyra följande kategorier har fått bara ett procent av språkbilder i texterna: Nummer och ordningstal (1 %), Religion (1 %), Egennamn (1 %) och Sagofigurer (1 %). På denna gång har jag alltså hittat representanter till alla 17 typer av språkbilder. December 1999 gör därför ett undantag bland de fyra månader som jag har undersökt.

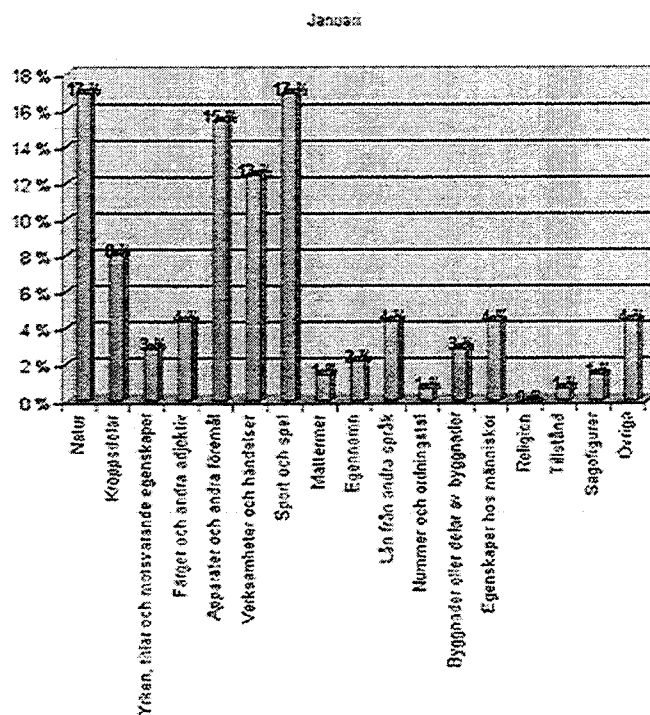
Figur 4: Språkbilderna i Vasabladet under december 1999

I december är den största typen av språkbilder Apparater och andra föremål, när det är fråga om Vasabladet. Det sammanlagda procentuella antalet språkbilder i denna kategori är 23 %. Den näst största kategorin är Verksamheter och händelser med det procentuella språkbildsantalet av 20 %. De två följande typer har nått samma antalet representanter på denna gång: Natur (11 %) och Kroppsdelar (11 %). Nästan samma procentuella antalet finns det i typen Övriga (10 %). Under tio men över fyra procent av alla språkbilder har jag hittat i kategorierna Sport och spel (6 %) och Färger och andra adjektiv (5 %). Under fyra procent finns det i de följande åtta typer: Egennamn (3 %), Mattermer (3 %), Tillstånd (3 %), Byggnader eller delar av byggnader (2 %), Yrken, titlar och motsvarande egenskaper (1 %), Lån från andra språk (1 %), Egenskaper hos människor (1 %) och Sagofigurer (1 %). I december står det två språkbildstyper utan ett enda exemplar av språkbilder: Nummer och ordningstal (0 %) och Religion (0 %).

I december kan vi märka litet mera variation mellan Hufvudstadsbladet och Vasabladet än i november. I Hufvudstadsbladet är typen Verksamheter och händelser igen den största men i Vasabladet har Apparater och andra föremål nått topplacering och Verksamheter och händelser ligger i andra plats på denna gång. Skillnaden mellan dessa två typ är inte stor, bara 3 procentenheter. I Hufvudstadsbladet är skillnaden mellan dessa två största klasser mycket större, 12 procentenheter. Klassen Natur är på andra plats, när det är fråga om Hufvudstadsbladet. I december har alla språkbildstyper fått representanter, när det är fråga om Hufvudstadsbladet medan i Vasabladet finns det två typer helt utan språkbilder och dessa typer är igen Nummer och ordningstal och Religion. I Hufvudstadsbladet finns det till och med åtta kategorier som har fått 6 % eller mera i december men i Vasabladet har situationen varit mycket annorlunda. Det finns nämligen två kategorier som har fått 20 procent eller mera och tre kategorier som har fått 10 % eller mera och alla andra kategorier står under 10 % i december. Två största kategorier (Apparater och andra föremål och Verksamheter

och händelser) har mycket mera språkbilder är de andra kategorierna. Det finns alltså ett stort mellanrum från dessa två typer till de näst största typerna. Man kan också märka att det finns ganska stora mellanrum bland de typer som har under 10 % av alla språkbilder i december. Till och med fyra kategorier har bara en procent och det finns igen två kategorier (Nummer och ordningstal och Religion) som har inte en enda representant på denna gång.

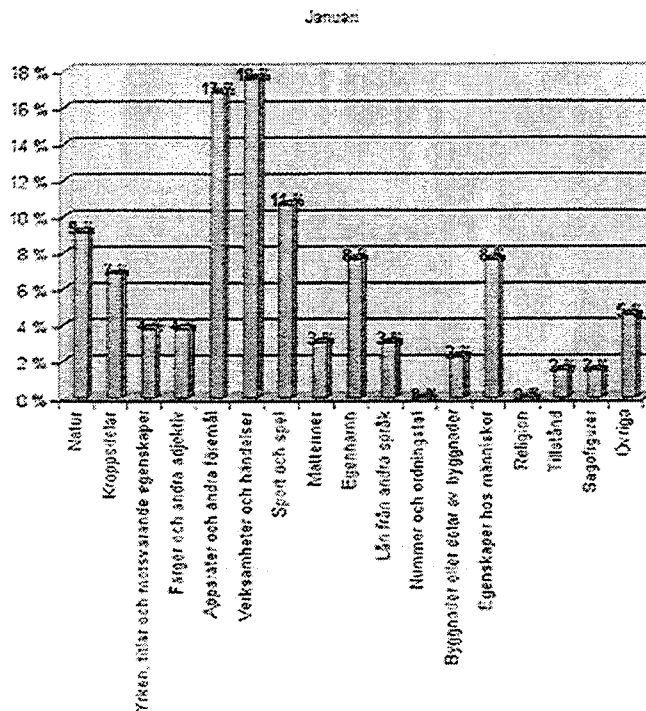
5.3 Januari

Figur 5: *Språkbilderna i Hufvudstadsbladet under januari 2000*

Liksom vi kan se från tabellen är situationen litet annorlunda i januari än den har varit i de två tidigare månader. Nu finns det nästan lika många procent i tre olika språkbildstyper. Typerna Sport och spel och Natur har båda 17 % av alla språkbilder i de politiska artiklarna i Hufvudstadsbladet under januari 2000. I den näst

största kategorin, som är Apparater och andra föremål, stiger det procentuella antalet språkbilder upp till 15 %. Verksamheter och händelser bildar inte den största kategorin, som det har gjort i november och december, utan den är först den fjärde största typen av språkbilder på denna gång med sammanlagt 13 %. Kroppsdelar får också med nästan tio procent (8 %). Näst största procentuella antalet språkbilder finns det i följande fyra typer: Färger och andra adjektiv (4 %), Lån från andra språk (4 %), Egenskaper hos människor (4 %), Övriga (4 %). Det finns sju kategorier som har mindre än fyra procent med i tidningarna och en typ som får nollresultat. Yrken, titlar och motsvarande egenskaper (3 %), Byggnader eller delar av byggnader (3 %), Egennamn (2 %), Mattermer (1 %), Sagofigurer (1 %), Nummer och ordningstal (1 %) och Tillstånd (1 %) är sådana språkbildstyper som har fått sina representanter med också i januari, men utan representant står typen Religion (0 %).

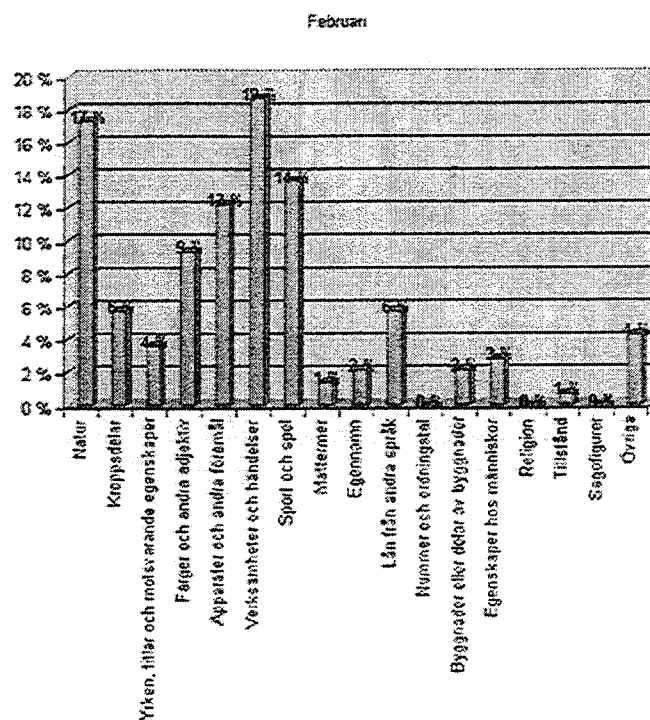

Figur 6: *Språkbilderna i Vasabladet under januari 2000*

I januari 1999 har två typer haft en ganska jämn tävling om topplacering i kampen om antalet språkbilder. Verksamhet och händelser har vunnit med det procentuella antalet 18 % och Apparater och andra föremål har blivit tvåa med antalet 17 %. Alla andra typer har inte nått antalen som är över femton. Den tredje största kategorin är Sport och spel med 11 %. De andra typer som har fått fem procent eller mera språkbilder med på denna gång är Natur (9 %), Egennamn (8 %), Egenskaper hos människor (8 %), Kroppsdelar (7 %) och Övriga (5 %). Från fyra till tre procent finns det i typerna Yrken, titlar och motsvarande egenskaper (4 %), Färger och andra adjektiv (4 %), Mattermer (3 %) och Lån från andra språk (3 %). Under tre procent finns det i de tre följande kategorier: Byggnader eller delar av byggnader (2 %), Tillstånd (2 %), Sagofigurer (2 %). Nummer och ordningstal (0 %) samt Religion (0 %) är igen utan representanter helt och hållet.

Stapeldiagrammerna som berättar språkbildsantalet enligt olika kategorier i Hufvudstadsbladet och i Vasabladet ser litet annorlunda ut i januari. I den förstnämnda tidningen ligger de fyra största typer ganska nära varandra och två typer i toppen har till och med exakt samma procentuella antalet. I stället är skillnaden mellan de två största typer och de andra 15 typer större i Vasabladet. Natur och Sport och spel står i toppen i Hufvudstadsbladet och Apparater och andra föremål samt Verksamheter och händelser följer dem ganska nära. Verksamheter och händelser och Apparater och andra föremål har nått de två högsta staplar när det är fråga om Vasabladet. På denna gång finns det också en språkbildstyp i Hufvudstadsbladet som har fått nollresultat och typen är Religion medan i Vasabladet finns det igen två typer som inte har fått en enda språkbild med i tidningarna. Dessa typer är Nummer och ordningstal och Religion. De typer som står mellan toppen och typerna med nollresultat har fått språkbilder från 8 % till 1 % i Hufvudstadsbladet och från 11 % till 2 % i Vasabladet. Det finns 12 stycken sådana språkbildstyper i Hufvudstadsbladet som står i detta mellanrum och 13 stycken i Vasabladet och typerna är nästan samma i båda tidningar. Det finns alltså variation mellan tidningarna i januari 2000, när det är fråga om topplaceringar och antalet klasser som står i toppen på denna gång, men de typer som har fått minde representation enligt de procentuella andelarna skiljer sig inte så mycket från varandra.

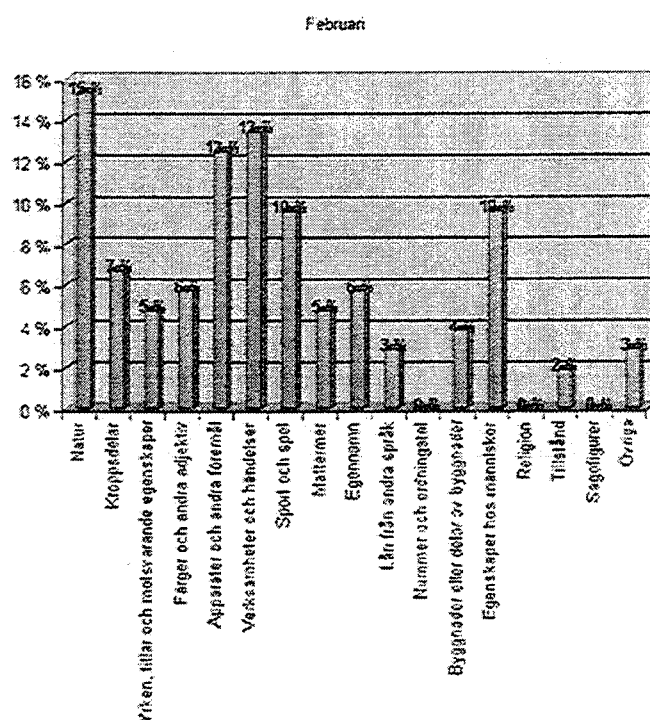
5.4 Februari

Figur 7: *Språkbilderna i Hufvudstadsbladet under februari 2000*

Från tabellen framgår att Verksamheter och händelser har fått tillbaka sin plats som den största språkbildstypen. Nu i februari har jag hittat sammanlagt 19 % språkbilder som hör till denna typ, men en annan typ når nästan samma siffror på denna gång. I kategorin Natur finns det nämligen 17 % av alla språkbilder. Mellan fjorton och nio procent står det tre kategorier: Sport och spel (14 %), Apparater och andra föremål (12 %), Färger och andra adjektiv (9 %). Över fyra men under nio procent finns det i följande kategorier: Kroppsdelar (6 %), Lån från andra språk (6 %), Övriga (4 %), Yrken, titlar och motsvarande egenskaper (4 %). Tre eller mindre är det procentuella antalet språkbilder i typerna Egenskaper hos människor (3 %), Egennamn (2 %), Byggnader eller delar av byggnader (2 %), Mattermer (1 %) och Tillstånd (1 %), men de tre kategorier som står kvar

har inte fått med sina representanter: Nummer och ordningstal (0 %), Religion (0 %) och Sagofigurer (0 %).

Figur 8: *Språkbilderna i Vasabladet under februari 2000*

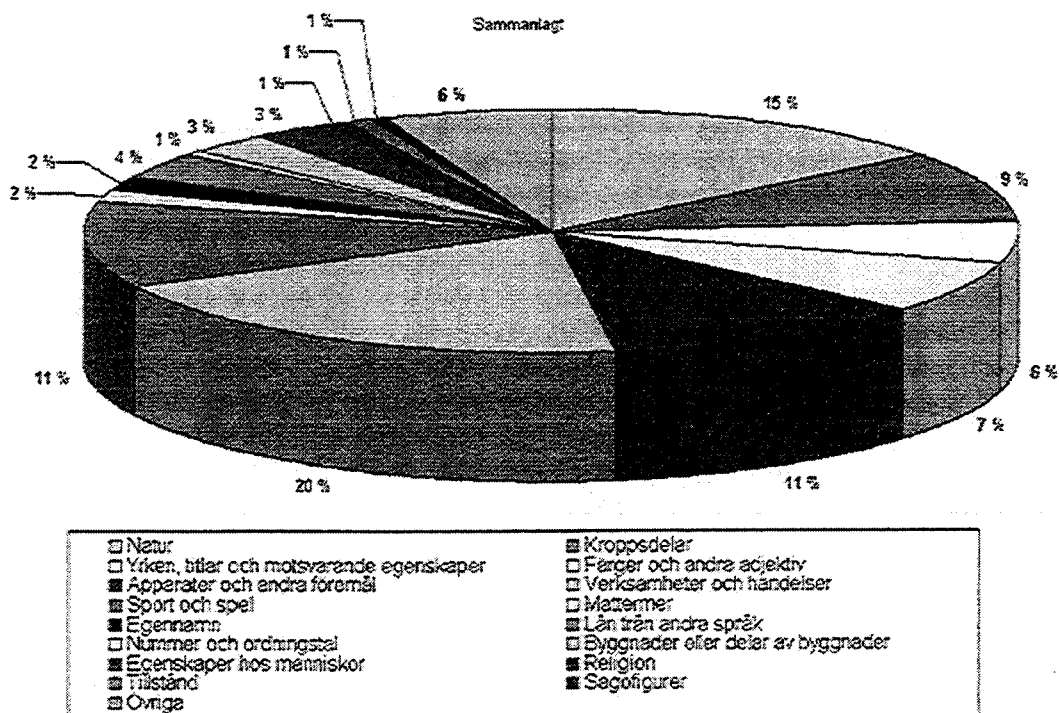
Liksom den ovanstående tabellen berättar är Natur den största språkbildstypen i februari, när det är fråga om Vasabladet. Det procentuella antalet språkbilder i denna typ är 15 % på den här gången. Tio procent eller mera finns det också i fyra andra typer. Verksamheter och händelser och Apparater och andra föremål står nu tillsammans på den andra plats med 13 %. Typerna Sport och spel samt Egenskaper hos människor har båda fått med 10 % av alla språkbilder. Från nio till fem procent finns det i följande kategorier: Kroppsdelar (7 %), Färger och andra adjektiv (6 %), Egennamn (6 %), Yrken, titlar och motsvarande egenskaper (5 %) och Mattermer (5 %). Under fem är det procentuella antalet språkbil-

der i typerna Byggnader eller delar av byggnader (4 %), Lån från andra språk (3 %), Övriga (3 %) och Tillstånd (2 %). I februari är helt utan språkbilder tre typer. Språkbildstyperna Nummer och ordningstal (0 %) och Religion (0 %) har på denna gång fått sällskap, eftersom det finns inga språkbilder i typen Sagofigurer (0 %) heller.

När det är fråga om februari 2000, ser stapeldiagrammerna ganska likadana ut i Hufvudstadsbladet och Vasabladet. De största språkbildskategorierna är nästan desamma och det finns även exakt samma antalet kategorier i båda tidningar som inte har fått representanter på denna gång, dvs. tre stycken. De två största språkbildstyper i Hufvudstadsbladet är Verksamheter och händelser och bara två procentenheter mindre resultat har fått typen Natur. Tre andra typer har också fått 9 % eller mera. I Vasabladet finns det tre typer ovanför de andra. Den största är Natur och ett jämnstarkt par, Verksamheter och händelser och Apparater och andra föremål som har 13 % av alla språkbilder, följer i närheten. Alla andra typer har fått 10 % eller minde andelen. De tre sk. nollkategorier i båda tidningarna är Nummer och ordningstal, Religion och Sagofigurer. Det är första gång under min forskningsperiod när det finns så många språkbildsklasser i Hufvudstadsbladet som inte har fått en enda representant med. Mellan den största typen och dessa typer med 0 % finns det sammanlagt 11 språkbildstyper i Vasabladet och nio typer i Hufvudstadsbladet i februari 2000. Dessa typer är nästan samma i båda tidningar och de procentuella andelarna är också ganska likadana. Som helhet finns det inte så stora och märkvärdiga skillnader mellan tidningarna på denna gång.

5.5 Sammanlagt

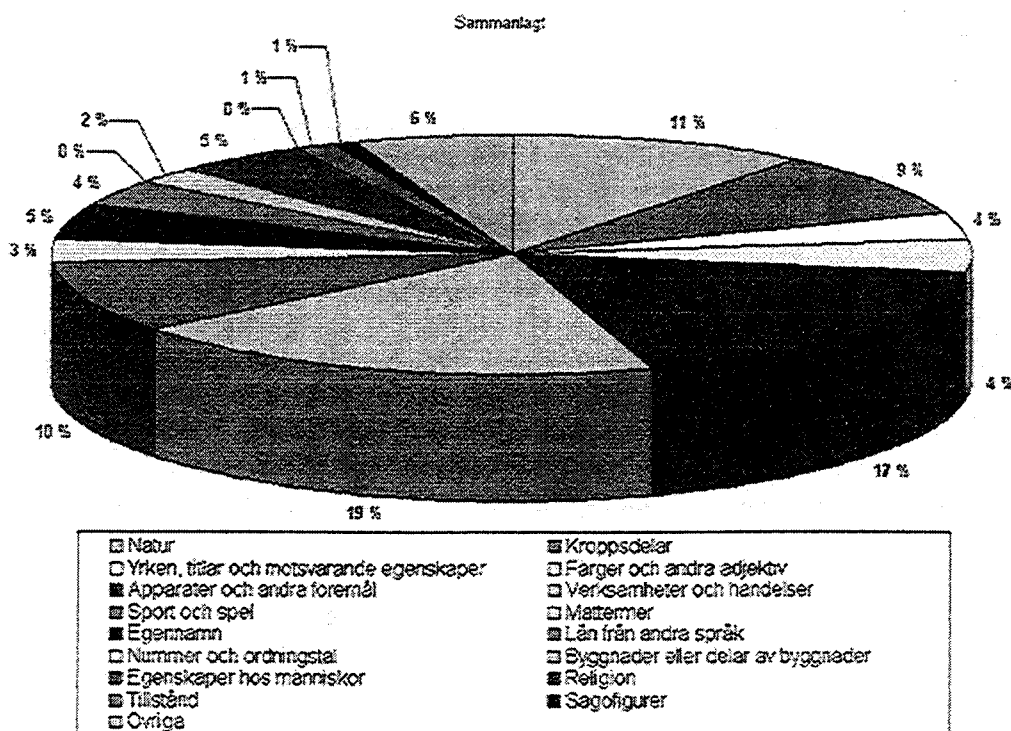
I det följande representerar jag de sammanlagda resultaten i denna undersökning med tabellen som visar procentuella antalen av olika språkbildstyper under den tidsperiod som jag har undersökt. Det vill säga att jag har kalkylerat materialet från början av november 1999 till slutet av februari 2000 tillsammans och det gäller båda tidningar, Hufvudstadsbladet och Vasabladet.

Figur 9: *Fördelning av olika språkbilder i Hufvudstadsbladet 1.11.1999 – 28.2.2000*

Från tabellen framgår att under denna tidsperiod som består av fyra månader i årsskiftet 1999 - 2000 har den största språkbildstypen varit Verksamheter och händelser med 20 procent. Natur bildar den näst största typen med 15 procent.

Två följande kategorier har också fått över 10 procent av alla språkbilder: Apparater och andra föremål (11 %) och Sport och spel (11 %). Det finns sammanlagt fyra språkbildstyper som har fått över 5 procent: Kroppsdelar (9 %), Färger och andra adjektiv (7 %), Yrken, titlar och motsvarande egenskaper (6%) och Övriga (6 %). Det finns flera typer som har andelen språkbilder under 5 procent men över 1 procent: Lån från andra språk (4 %), Byggnader eller delar av byggnader (3 %), Egenskaper hos människor (3 %), Matteredmer (2 %) och Egennamn (2 %). Resten av språkbildstyperna har fått andelen som är bara 1 procent: Nummer och ordningstal (1 %), Religion (1 %), Tillstånd (1 %) och Sagofigurer (1 %). Alla språkbildstyper är alltså representerade i tabellen och det vill säga att i Hufvudstadsbladet har det varit språkbilder från alla 17 språkbildstyper under denna tidsperiod som jag har undersökt.

Figur 10: *Fördelningen av olika språkbilder i Vasabladet 1.11.1999 – 28.2.2000*

Den här sista figuren visar de procentuella antalen av språkbilderna i Vasabladet från november 1999 till januari 2000. Den största språkbildstypen i denna tidsperiod har varit Verksamheter och händelser med 19 procent. Apparater och andra föremål bildar den näst största typen med sammanlagt 17 procent. Natur har fått 11 procent av alla språkbilder och Sport och spel 10 procent. Alla andra typer har fått andelen under 10 %. Följande kategorier har fått andelen språkbilder som är under tio men över tre procent: Kroppsdelar (9 %), Övriga (6 %), Egennamn (5 %), Yrken, titlar och motsvarande egenskaper (4 %), Färger och andra adjektiv (4 %) och Lån från andra språk (4 %). Följande fyra språkbildstyper har fått andelen som är från tre procent till en procent: Mattermer (3 %), Byggnader eller delar av byggnader (2 %), Tillstånd (1 %) och Sagofigurer (1 %). När det är fråga om Vasabladet, finns det två språkbildstyper bland de 17 som har inte fått en enda representant under hela tidsperioden av fyra månader

från november till februari. Dessa typer är Nummer och ordningstal (0 %) och Religion (0 %).

Diagrammen med procentuella antalen berättar att det finns både likheter och olikheter mellan Hufvudstadsbladet och Vasabladet under denna period som jag har undersökt. Om vi granskar och jämför språkbildstyperna en åt gången är typen Verksamheter och händelser den största i båda dessa tidningar. De procentuella antalen skiljer sig från varandra bara en procentenhet. Den andra största typen är olika i dessa tidningar. I Hufvudstadsbladet är Natur den näst största språkbildstypen med det procentuella antalet av 15 %. I stället är Apparater och andra föremål med 17 % den näst största typen när det är fråga om Vasabladet. Den tredje typen i Hufvudstadsbladet är Apparater och andra föremål samt Sport och spel medan i Vasabladet den är Natur, men det procentuella antalet är exakt detsamma 11 %. Språkbildstyper Natur och Apparater och andra föremål har alltså "bytt platser" i ordningen när det är fråga om dessa två tidningar och Sport och spel delar den tredje platsen i Hufvudstadsbladet med Apparater och andra föremål. Den fjärde största språkbildstypen i Vasabladet är inte en överraskning om vi jämför situationen med Hufvudstadsbladet. Den är nämligen Sport och spel med det procentuella antalet 10 %. Den femte typen i ordningen från den största språkbildstypen är Kroppsdelar i båda tidningar och siffrorna är exakt samma, 9 %. De första fem typerna är nästan i samma ordning och har också nästan likadana procentuella siffror i Hufvudstadsbladet och i Vasabladet, men i fortsättningen kommer situationen att ändra märkvärdigt och det finns många skillnader mellan dessa två tidningar.

Den sjätte språkbildstypen, i ordningen från den största till den minsta, är i Hufvudstadsbladet Färger och andra adjektiv med 7 %. På den sjunde plats finns det två typer med 6 % och dessa typer är Yrken, titlar och motsvarande egenskaper och Övriga. Lån från andra språk är på nionde plats och det procentuella

antalet är 4 %. På tionde plats finns det igen två olika språkbildstyper: Byggnader eller delar av byggnader och Egenskaper hos människor. Dessa två typer har fått 3 % av alla språkbilder. Typerna Mattermer och Egennamn har fått 2 % och de ligger på tolfte plats. På fjortonde plats och på samma gång på den sista platsen ligger det till och med fyra olika språkbildstyper och de alla har fått bara 1 % av språkbilderna under denna period som jag har undersökt. Dessa fyra sista typer är Nummer och ordningstal, Religion, Tillstånd och Sagofigurer, när det är alltså fråga om Hufvudstadsbladet.

I Vasabladet är situationen bland de sista typerna från den sjätte till den sjuttonde ganska annorlunda än det är i Hufvudstadsbladet. Det finns två språkbildstyper på den sjätte plats i Vasabladet och de är Egennamn och Egenskaper hos människor. De har fått 5 % av alla språkbilder. På den nionde plats ligger det tre olika typer: Yrken, titlar och motsvarande egenskaper, Färger och andra adjektiv och Lån från andra språk. Dessa typer har fått representation av 4 %. Mattermer ligger ensam på den tolfte plats med 3 %. På den trettonde plats ligger språkbildstypen Byggnader eller delar av byggnader. Den har fått 2 % av språkbilder. Typerna Tillstånd och Sagofigurer ligger tillsammans på den fjortonde plats och de har representation av bara 1 % . På den sista platsen ligger det två olika språkbildstyper, när det är alltså fråga om tidningen Vasabladet. Dessa två typer på den sextonde plats är Nummer och ordningstal och Religion. De har inte fått med en enda representant och det procentuella antalet är alltså 0 %.

Om vi gör en jämförelse mellan Hufvudstadsbladet och Vasabladet angående dessa sista språkbildstyper från den sjätte till den sjuttonde, kan vi lägga märke till ett par märkvärdiga olikheter. Fast de procentuella andelarna ligger ganska nära varandra är positionerna bland språkbildstyper annorlunda i Hufvudstadsbladet och i Vasabladet. I den förstnämnda tidningen har alla språkbildstyper fått representanter under denna här fyramånadersperiod medan i Vasabladet finns

det två typer som har fått nollresultat (Nummer och ordningstal och Religion). Färger och andra adjektiv har fått den sjätte plats när det är fråga om Hufvudstadsbladet med 7 % medan i Vasabladet delar denna typ den nionde plats tillsammans med Yrken titlar och motsvarande egenskaper och Lån från andra språk och dessa tre typer har fått 4 % av alla språkbilder. Typen Övriga har fått 6 % i båda tidningarna men den ligger på den sjätte plats i Vasabladet och delar den sjunde platsen tillsammans med Yrken titlar och motsvarande egenskaper i Hufvudstadsbladet. Egennamn och Egenskaper hos människor är mycket vanligare ämnen i språkbilderna på Österbotten, eftersom dessa typer har fått 5 % av språkbilder i Vasabladet och ligger på den sjätte plats. I Hufvudstadsbladet är dessa två språkbildstyper bland de minsta i stället. Annars är de minsta språkbildstyperna enligt de procentuella antalen nästan samma i båda tidningarna.

6 SAMMANFATTNING

Det politiska språkbruket intresserade människorna redan i antikens Grekland. Vid den tiden talade de stora filosoferna från Platon till Aristoteles om retoriken, talarkonsten. En människa som kunde tala fint och hade kunskaper i talarkonsten var mycket ansedd i samhället. I dag har politikerna en viktig roll i samhället och de talar om viktiga saker och fattar beslut i riksdagen. De är dagens "talkonstnärer" kan man säga. Politikerna talar och journalisterna skriver om politiken, politikernas tal och politiska beslut. Journalisterna förmedlar händelserna i politiken till oss vanliga människor och därför är det skriftliga politiska språkbruket också viktigt.

Politikens språk är med i tidningarna varje dag. Det är en väsentlig del av nyhetsförmedlingen världen runt. Fast journalisterna annars skriver relativt neutralt, finns det många intressanta språkbilder och lån från politikernas tal i de studerade artiklarna. Det gör det politiska språkbruket personligare och mera omväxlande och ger extrafärg till texterna. Det har varit en stor överraskning för mig att man inte har forskat i det skriftliga politiska språkbruket särskilt mycket och speciellt när det är fråga om språkbilderna i det politiska språkbruket.

Den svåraste saken i detta arbete har varit att dela upp olika språkbildstyper i kategorier. Jag har indelat dem i 17 olika klasser. Det var ganska överraskande att de religiösa termerna har försvunnit från det politiska språkbruket nästan helt och hållet, fast religionen och politiken har gått hand i hand i flera århundraden. I stället finns det gott om språkbilder med varierande naturbeteckningar och ord som uttrycker verksamheter och händelser, yrken och titlar eller olika kroppsdelar. Uttryck som syftar på sporttermer är bland de populäraste språkbildstyperna i politiken här i Finland. Matvaror samt olika slags fordon, andra apparater och föremål är också rikligt representerade i det skriftliga politiska

språkbruket. Dessutom har färger och andra adjektiv, egennamn och byggnader eller delar av byggnader, egenskaper hos människor, nummer och ordningstal, tillstånd och även många sagofigurer hittat sina plats bland språkbilderna. Nuförtiden, när människorna reser ganska mycket och kan främmande språk, är lån från andra språk vanliga också i det politiska språkbruket och i de politiska texterna och detta för den stora världen litet närmare oss.

Språkbilder som syftar på det vardagliga livet är de populäraste. De är lätta att förstå och därför använder politiker och journalister som skriver om politiken gärna sådana språkbilder. Man kan till exempel tala eller skriva med sport- och speltermen att i EU står de mindre medlemsländerna, liksom Finland, och de större medlemsländerna i ojämna positioner när det är fråga om viktiga politiska beslutfattningar och då kan man säga att det har ägt rum *en boxningsmatch utan ringdomare*, eftersom de mindre länderna knappast kan påverka detta beslutsfattande. Termen *tomatriket* gör en hänvisning till kommunen Närpes i Österbotten. Närpes är känd för stora växthus där man odlar gott om tomater, gurkor osv. och därför är det lätt att förstå varför journalisten skriver om *tomatriket* i stället för Närpes. När vi talar om något som hör till vårt land eller vår nation, kan vi ta fram två färger som är i vårt flagga. Vi kan tala om *det blåvita kapitalet* ännu för ett par månader innan Finlands mark blir en del av historia och vi har den nya valutan euro i stället. De föregående exemplen från sportvärlden, natur och färger visar ganska bra detta faktum att det politiska språkbruket kan vara mycket mångsidigt och att språkbilderna kan handla om vilka delar i livet som helst.

Men det finns ytterligare sådana ämnen i språkbilder som inte är så vanliga eller vardagliga heller. Man kan till exempel låna ord från engelska och konstatera att Finland är en *gateway* mellan Ryssland och EU-länderna, när man vill utföra det faktumet att vårt land ligger på den östra gränsen av EU-området och att Finland

i sin egen del som EU:s medlem underhåller relationerna mellan Ryssland och EU. *Gateway* betyder ju "portgång" på svenska. Lånord från främmande språk är inte så vanliga bland språkbilder och samma sak är det till exempel med troller och andra ovanliga figurer från sagovärlden. På någon gång har journalisten jämfört politiker som har vaknat upp ganska sent under handlingen av ett viktigt politiskt beslut till prinsessan Törnrosa och skrivit att dessa politiker har just vaknat upp från *törnrosasömn*. Sådana här språkbildstyper är inte så rikligt presenterade i de politiska artiklarna i Hufvudstadsbladet och Vasabladet, men de är ju inte så vanliga delar av våra liv överhuvudtaget.

Genom flera exempel har jag försökt visa att det politiska språkbruket och särskilt det skriftliga politiska språkbruket inte alls är tråkigt utan att det kan vara mycket färggrant och ha gott om humor också. Därför finns det till och med 107 stycken exempel med i detta arbete. Man kan tala och skriva om politiken med helt vanliga och vardagliga ord och detta gör det politiska språket lättare att förstå. Språkbilderna fungerar som stort hjälp i det. Politikens språk behöver inte bara vara klumpigt fackspråk, fullt av svåra specialtermer och långa främmande ord.

Hufvudstadsbladet och Vasabladet är de två största svenskspråkiga tidningar i Finland. De är inte direkt jämförbara enligt antalet språkbilder, eftersom Hufvudstadsbladet kommer ut varje dag och Vasabladet kommer ut sex gånger i veckan i stället. I detta arbete har jag tagit med tidningarna från november 1999 till februari 2000. Denna period var mycket intressant i det politiska livet i Finland eftersom stora valkampanjer var just på gång och vi finländare röstade för en ny president. Det hände gott om märkvärdiga företeelser också utomlands. Till exempel i USA och i Ryssland hade man presidentvalcirkus vid den tiden på samma sätt som här på hemmaplan. EU och den gemensamma valutan euro var

på tapeten nästan varje dag och många andra viktiga beslut blev verklighet under denna period av fyra månader.

I den kvantitativa analysen har jag presenterat exakta frekvenserna för språkbilderna i båda de undersökta tidningarna. Resultaten för de olika månaderna skiljer sig ganska litet från varandra och det stämmer också när jag har jämfört tidningarna med varandra. Men i alla fall är de största språkbildstyperna nästan desamma i båda tidningarna under denna period som jag har undersökt. Verksamheter och händelser är den största språkbildstypen i både Hufvudstadsbladet och Vasabladet när det är fråga om det procentuella antalet språkbilder från november 1999 till februari 2000. De följande typerna är Natur, Apparater och andra föremål, Sport och spel och Kroppsdelar. Detta berättar att de mest vanliga fenomen och saker i våra liv är också de populäraste bland språkbilderna. Om vi lägger ett märke till de språkbildstyper som har fått den minsta representation, är de sådana som inte har så stor betydelse i det vardagliga livet: Religion, Sagofigurer och Nummer och ordningstal. Politiker och politiska journalister använder alltså ganska ofta just sådana termer som är också bekanta för oss vanliga människor.

I Vasabladet finns det två språkbildstyper som inte har fått ett enda representant under denna fyramånadsperiod. Dessa är Nummer och ordningstal och Religion. I Hufvudstadsbladet har däremot alla språkbildskategorier fått representation. Jag har också lagt ett märke till att det används mera termer med egennamn i Vasabladet än i Hufvudstadsbladet. En annan skillnad mellan dessa två tidningar är att i Vasabladet finns det lån från bara två främmande språk, engelska och finska, under denna period medan läget är helt annorlunda i Hufvudstadsbladet som har tagit med lån från engelska, finska, ryska, franska, latin osv.. Annars har jag inte hittat märkvärdiga skillnader mellan dessa tidningar.

Jag tror att jag har kunnat visa, med hjälp av ett antal språkbildsexempel och mina förklaringar av dem, hurdana språkbilder det finns i de politiska artiklarna i Hufvudstadsbladet och Vasabladet och på samma gång bevisa hur färggrant och intressant det skriftliga politiska språkbruket egentligen kan vara i dag. Mina studier har förhoppningsvis öppnat ett nytt kapitel i undersökningar av det skriftliga politiska språkbruket, och särskilt när det är fråga om språkbilderna i politiken, eftersom man inte har forskat i detta ämne så flitigt tidigare. Det talade politiska språket har inspirerat flera entusiaster, men politiska tal är bara en liten del av de politiska språkbruket. Man får inte glömma bort det tryckta ordet heller.

LITTERATUR

Primära källor

Hufvudstadsbladet 1.11.1999 – 29.2.2000 (HBL)

Vasabladet 1.11.1999 – 29.2.2000 (VB)

Sekundära källor

Anderson, J. och Furberg, M. (1977). *Språk och påverkan*. Lund.

Cassirer, P. (1979). *Stil, Stilistik, Stilanalys*. Stockholm: Almqvist & Wiksell
Förlag AB.

Fredriksson, G. (1992). *Det politiska språket*. 7 uppl. Stockholm: Tidens Förlag.

Hayakawa, S. I. (1974). *Ajattelun ja toiminnan kieli*. 4. painos. Helsinki: Otava.

Hirvilahti, L., Kalliokoski, J., Nikanne, U. och Onikki, T. (red.). (1992).

Metafora: Ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura (SKS).

Håkansson, N. (1999). *Valretorik. Om politisk språk i partipropagandan*.

Akademisk avhandling för filosofie doktorsexamen i Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Göteborg: Göteborgs universitet.

Ihalainen, P. (1994). Poliittinen eurooppalainen: Poliitiikan maallistuminen

1700-luvun alun Englannissa. I Halmesvirta, A. (red.). *Eurooppalainen ihminen: Todellisuutta Ihanteita ja pelkoja*. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 95 - 135.

Knuuttila, S., Niiniluoto, I. och Thesleff, H. (red.). (1997). *Aristoteles IX.*

Retoriikka. Runousoppi. Helsinki: Gaudeamus.

Lakoff, G. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things. What Categories*

Reveal about the Mind. Chicago: The University of Chicago Press.

- Lakoff, G. (1990). *The Invariance Hypothesis: is abstract reason based on image-schemas?* Cognitive Linguistics.
- Lakoff, G. och Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Minogue, K. (1982). The place of metaphor in the construction of political reality. I Cranston, M. & Mair, P. (eds.). *Language and politics*. Firenze: Institut Universitaire European, 123 - 136.
- Niemi, J. (1993). *Sanan vallasta vallan sanoihin*. Helsinki: Kirjastopalvelu Oy.
- Norstedts svenska ordbok: 80.000 ord och fraser*. (1992). Stockholm: Norstedts Förlag.
- Paastela, J. (1995). *Valhe ja politiikka*. Helsinki: Gaudeamus.
- Pekonen, K. (1991). *Symbolinen modernissa politiikassa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto – Nykykulttuurin tutkimusyksikkö.
- Suojanen, P. och Suojanen, M. K. (1993). *Kulttuurin kaleidoskoopista. Kirjoituksia kielestä ja kulttuurista*. Kangasala: Antrokirjat.